

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΧΡΕΟΥΣ ΤΟΥ 2009**

Υπεύθυνος Εργασίας : ΜΠΟΤΗΣ ΑΙΝΕΙΑΣ

ΑΜ:8563

Επιβλέπων Καθηγητής : ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

05/10/2013

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της Πτυχιακής μου στο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Θεόδωρο Σταματόπουλο.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω αρχικά τη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας (ΣΔΟ) και ειδικότερα το τμήμα Λογιστικής που μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με την εργασία αυτή και να ανακτήσω περαιτέρω γνώσεις σχετικά με τη φορολογική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα που επέφερε η οικονομική κρίση από το 2009 και μετά, καθώς επίσης και τον υπεύθυνο καθηγητή μου κ. Σταματόπουλο για το χρόνο και το ενδιαφέρον που έδειξε για την διεκπεραίωση της εργασίας αυτής. Θα ήθελα επιπλέον να ευχαριστήσω το προσωπικό της βιβλιοθήκης του Τ.Ε.Ι. Κρήτης για την ευγένεια, την προθυμία και τη βοήθεια στην επιλογή της βιβλιογραφίας καθ' όλη τη διάρκεια της πτυχιακής μου εργασίας.

Τέλος , θέλω να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου και ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου, για την στήριξη και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μου. Πέραν όμως από την πολύτιμη αυτή στήριξη, μου έδωσαν όλα τα εφόδια ώστε να γίνω ένας σωστός Άνθρωπος και αυτό είναι κάτι που δεν μαθαίνεται, αλλά μεταδίδεται.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	- 2 -
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	- 3 -
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	- 4 -
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	- 5 -
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ.....	- 6 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	- 6 -
1.1 Στοιχεία θεωρίας οικονομικών κρίσεων.....	- 6 -
1.2 Θεωρία φορολογίας για την αναδιανομή εισοδήματος.....	- 11 -
1.3 Επιδράσεις των δημοσιονομικών μέσων με έμφαση στη φορολογία και στο εισόδημα	- 16 -
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	- 18 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	- 18 -
2.1 Βασικές αρχές του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος σύμφωνα με το Νόμο 2238/2004	- 18 -
2.1.1 Αντικείμενο & υποκείμενο του φόρου εισοδήματος	- 18 -
2.1.2 Υπολογισμός του φορολογητέου εισοδήματος.....	- 19 -
2.1.3 Φορολογία εισοδήματος των συζύγων και των ανήλικων τέκνων που τους επιβαρύνουν	- 20 -
2.1.4 Έκπτωση δαπανών από το φορολογητέο εισόδημα & διάφορες αναγνωρισμένες απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος.....	- 20 -
2.1.5 Προσδιορισμός και πληρωμή φόρου εισοδήματος	- 24 -
2.2 Οι πρώτες βασικές αλλαγές τον ΚΦΕ σύμφωνα με το Νόμο 3842/2010:	- 26 -
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	- 37 -
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	- 39 -
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	- 40 -

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία ασχολείται με τη φορολογική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα μετά την κρίση χρέους που ξεκίνησε το 2009 και υπάρχει έως σήμερα. Χωριζόμενη σε δύο ενότητες, θα γίνει προσπάθεια να προσεγγιστεί σε θεωρητικό υπόβαθρο η φορολογία ως μέσο δημοσιονομικής πολιτικής για την κάλυψη των κρατικών εξόδων και την αναδιανομή του εισοδήματος. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει μια διερεύνηση και ανάλυση σε όλες τις αλλαγές που έγιναν στη φορολογία εισοδήματος των Ελλήνων πολιτών μετά την κρίση χρέους και κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, προκειμένου να διερευνηθεί πόσο επιβαρύνθηκαν από τα νέα αυστηρά μέτρα φορολογίας από το 2009 και μεταγενέστερα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η χώρα μας διανύει μια από τις σημαντικότερες περιόδους στην νεότερη ιστορία της που χαρακτηρίζεται από έντονη οικονομική ύφεση σε όλους τους κλάδους και αλλαγές στην κοινωνική ευημερία των πολιτών. Από το 2009 που ξεκίνησε η παγκόσμια κρίση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, η Ελλάδα, επηρεάστηκε πολύ διότι εμφάνιζε υψηλό δημόσιο χρέος προς ξένους δανειστές με αποτέλεσμα να βιώνει ακόμα και σήμερα μια έντονη οικονομική κρίση.

Ένα από τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε και εφαρμόζεται ακόμα είναι η επιβολή υψηλής φορολογίας και μιας σειράς έκτακτων χρηματικών επιβαρύνσεων στους πολίτες να καλυφθούν κάποια κρατικά έξοδα. Η απόφαση αυτή σε συνδυασμό με τη μείωση των μισθών οδήγησε σε μείωση της κατανάλωσης από πλευράς ιδιωτών με άμεση συνέπεια μια σημαντική ύφεση σε όλους τους κλάδους της ελληνικής οικονομίας.

Στην παρούσα εργασία, θα γίνει μια προσπάθεια να περιγραφεί όλο το οικονομικό πλαίσιο εντός του οποίου επιδεινώθηκε η κρίση από το 2009 στη χώρα με αποτέλεσμα να υπάρξει η ανάγκη για εφαρμογή υψηλότερης φορολογίας ως μέτρο αύξησης των κρατικών εσόδων. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο μέρος της εργασίας θα περιγραφεί η θεωρητική προσέγγιση της φορολογικής μεταρρύθμισης στη χώρα μετά την κρίση χρέους του 2009. Θα αναφερθούν όλα τα στοιχεία που συνθέτουν τη θεωρία μιας οικονομικής ύφεσης καθώς επίσης και την εφαρμογή των φορολογικών επιβαρύνσεων ως μέτρο δημοσιονομικής πολιτικής με σκοπό την αναδιανομή του εισοδήματος των πολιτών. Το πρώτο μέρος θα κλείσει με τις επιδράσεις όλων των μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής με έμφαση στη φορολογία και στο εισόδημα προκειμένου να γίνουν κατανοητά τόσο η χρησιμότητα και η ανάγκη εφαρμογής των μέτρων αυτών όσο και τα αποτελέσματα από την εφαρμογή τους.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας θα περιγραφεί με λεπτομέρεια όλο το νομοθετικό πλαίσιο του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος καθώς και οι συνεχείς αλλαγές που το τροποποίησαν ως αποτέλεσμα της εφαρμογής των νέων μέτρων φορολόγησης προς τα νοικοκυριά, σε μια προσπάθεια του κράτους να αυξήσει άμεσα και δραστικά το σύνολο των εσόδων του για να καλύψει τις υψηλές κρατικές δαπάνες που το ίδιο δημιούργησε.

Ηράκλειο, Οκτώβριος 2013

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

Θεωρητική προσέγγιση

1.1 Στοιχεία θεωρίας οικονομικών κρίσεων

Η λέξη «κρίση» περιγράφεται με δύο διαφορετικές έννοιες. Η πρώτη έννοια περιέχει την διαδικασία του «κρίνειν», δηλαδή χαρακτηρίζω έναν άνθρωπο, μια πράξη, μια συμπεριφορά ή μια κατάσταση. Η δεύτερη έννοια χαρακτηρίζει μια μη φυσιολογική κατάσταση, μια κατάσταση δύσκολη και επικίνδυνη. Ειδικότερα, κρίση είναι η εκτροπή από την κατάσταση της κανονικότητας, που συμβαίνει σε ένα σημείο καμπής και την μετάβαση σε μια άλλη πραγματικότητα χωρίς να γίνεται κατανοητό το πρώτο διάστημα αν είναι εύκολα αντιμετωπίσιμο και πως γίνεται να ξεπεραστεί. Το μεγαλύτερο επίτευγμα είναι να ξεπεραστεί μια κρίση και να επανέλθει η κατάσταση στην πρωταρχική της φάση δηλαδή στη φάση που ήταν κανονική.

Ο Γ. Βαρουφάκης¹ στο βιβλίο του αναφέρει ως κρίση μια περίοδο ύφεσης που διαρκεί περισσότερο από έξι μήνες. Βασικά οικονομικά στοιχεία της περιόδου αυτής είναι ότι η αγορά βρίσκεται σε ύφεση παρουσιάζοντας υπερβολική προσφορά προϊόντων, όπως για παράδειγμα απούλητα σπίτια, αυτοκίνητα, καταναλωτικά αγαθά κτλ, η οποία δεν συνοδεύεται από ανάλογη ζήτηση από πλευράς καταναλωτών. Όπως συνεχίζει ο συγγραφέας μια τέτοια κατάσταση μπορεί να αντιμετωπιστεί άμεσα με απλή μείωση των τιμών μέχρι να αγοραστούν τα προϊόντα που βρίσκονται στις αποθήκες με συνέπεια να μειωθεί σημαντικά το απόθεμά τους.

Από την άλλη μεριά όμως, η οικονομική κρίση επηρεάζει ταυτόχρονα το γενικό σύνολο των αγορών καταρρακώνοντας την αγορά εργασίας και την αγορά χρήματος. Η μεν πρώτη αντιμετωπίζει έντονα την ανεργία μιας και έχουν μειωθεί οι ενεργές επιχειρήσεις και έχουν περιοριστεί οι θέσεις εργασίας και η δε δεύτερη, είναι αποτέλεσμα της πρώτης: όταν δεν υπάρχει εργασία, μειώνεται ή περιορίζεται αντίστοιχα το χρήμα που κυκλοφορεί στην αγορά για την απόκτηση αγαθών. Συνεπώς, η αγορά συρρικνώνεται ακόμα περισσότερο. Η δυσκολία της

---

¹ Γιάννης Βαρουφάκης, «Κρίσης Λεξιλόγιο», Εκδόσεις Ποταμός, σελ 76

αντιμετώπισης αυτής της κατάστασης προσδιορίζεται στο γεγονός ότι με τη μείωση των τιμών δεν υπάρχει και άμεση αύξηση στην ζήτηση αφού δεν υπάρχουν τα χρήματα που απαιτούνται για να διατεθούν.

Περαιτέρω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η έννοια της κρίσης έχει ερευνηθεί από πολλούς θεωρητικούς, αφού άμεση επίπτωση στον εμπορικό κόσμο των επιχειρήσεων και τον συναλλαγών καθώς επίσης και σε μια ολόκληρη κοινωνία, ως προς τον καθημερινό τρόπο ζωής. Ο πιο κλασικός ορισμός που έχει δοθεί για αυτή την δύσκολη έννοια είναι αυτός του καθηγητή Charles Hermann ο οποίος υποστήριξε ότι *«μια κρίση είναι μια κατάσταση που 1) απειλεί τους στόχους υψηλής προτεραιότητας της μονάδας της λήψης αποφάσεων, 2) περιορίζει το διαθέσιμο περιθώριο χρόνου για απάντηση πριν μια απόφαση μπορεί να μετατραπεί, και 3) προκαλεί έκπληξη στα μέλη της μονάδας της λήψης αποφάσεων με αυτό που προκύπτει»*. (Charles F. Herman: “Threat, time and surprise: A simulation of international crisis”)

Ο Hermann έχει διατυπώσει έναν πιο απλοϊκό και κατανοητό ορισμό της κρίσης. Υποστήριξε ότι η κρίση είναι μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από αιφνιδιασμό, υψηλό κίνδυνο για τις σοβαρές αξίες και έχει μικρό χρόνο αντίδρασης. Ένας άλλος ορισμός που δόθηκε ήταν από τον Clarke² (1993) όπου όρισε την κρίση ως μια απρόβλεπτη κατάσταση την οποία την χαρακτηρίζει ένταση και ανασφάλεια και είναι πολύ πιθανόν ότι θα φέρει δυσάρεστα αποτελέσματα.

Ο Clarke (1994) με τη σειρά του υποστήριξε ότι η οικονομική ύφεση είναι μια κατάσταση όπου η παραγωγή μιας οικονομικής μονάδας δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του. Η κρίση μπορεί να αφορά μια μόνο μονάδα έως και να επεκταθεί σε ολόκληρα συστήματα και να επηρεάσει κυρίως τα αντίστοιχα χρηματοοικονομικά. Πιστεύει ότι οι περισσότεροι οικονομολόγοι θεωρούν μια οικονομική κρίση ως κάτι το υποκειμενικό, που προκύπτει όταν υπάρχουν υπέρογκες προσδοκίες για το μέλλον και εμφανίζεται όταν τελικά μια επιχείρηση ή μια χώρα βρίσκεται στο αποκορύφωμα της οικονομικής της άνθησης κυρίως μέσω της χρήσης δανειακών κεφαλαίων. Κατόπιν, υποστηρίζουν ότι μικρά λάθη μπορούν να απορροφηθούν και να ξεπεραστούν σχετικά εύκολα, αλλά μια αλυσίδα από λανθασμένες κινήσεις δυσχεραίνει την κατάσταση με αποτέλεσμα να μην υπάρχει αισιοδοξία για το μέλλον.

---

² Cordon L. Clark and Ashby H.B. Monk, “The “crisis” in defined benefit corporate pension liabilities: Current solutions and future prospects”

Ο Cole και Ohanian (1999), όπως αναφέρει στο άρθρο του Mark Weder³, θεωρούν ότι η οικονομική καταστροφή προήλθε από την ανισορροπία της προσφοράς καθώς και στις καινοτομίες. Από την άλλη μεριά ο Bordo, Erceg και Evans (2000) εξέτασαν αυτή την κρίσιμη κατάσταση από την νομισματική της πλευρά, όπως είναι η εξέλιξη των τιμών, τα επιτόκια και η νομισματική πολιτική.

Στο άρθρο του ο Weder παραθέτει επίσης και την άποψη του W.M. Kiplinger που με μια φράση σχολιάζει με τον καλύτερο τρόπο την οικονομική ύφεση και έδωσε την δικιά του οπτική γωνία καθώς εξέφρασε το πόσο δύσκολο είναι να κατανοηθούν πλήρως τα αίτια της κρίσης, υποστηρίζοντας ότι *«το εκπληκτικό μάθημα από αυτή την ύφεση είναι ότι κανείς δεν γνωρίζει τις πραγματικές αιτίες»*.

Οι Goldstein και Razin (2012) χωρίζουν την οικονομική κρίση σε τρία είδη όπως έχει διαμορφωθεί εδώ και χρόνια. Το πρώτο είναι οι τραπεζικές κρίσεις, το επόμενο είναι το πάγωμα της αγοράς και το τελευταίο περιλαμβάνει την κρίση του νομίσματος. Στηρίζουν τη θεωρία τους στα χαρακτηριστικά αυτών των τριών ειδών και πως συνδέονται μεταξύ τους έτσι ώστε να βρουν την άκρη του νήματος.

Πολλοί θεωρητικοί και αναλυτές, όπως οι Itay Goldstein και Assaf Razin⁴ υποστηρίζουν ότι η οικονομική κρίση πηγάζει από τις τράπεζες, αφού είναι γνωστό ότι προσφέρει μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση περιουσιακών στοιχείων. Το πρόβλημα της ρευστότητας που προκύπτει στην οικονομική ύφεση ξεκινάει από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αφού επέλεξαν να δίνουν υψηλά ποσά δανεισμού.

Οι θεωρίες που έχουν ως κύριο άξονα την κρίση είναι πολλές με πιο παλιά την ανάλυση του Marx⁵ που σχετίζει με πολύ λεπτομέρεια την έννοια αυτή με τη γενικότερη μαρξιστική θεωρία. Θεώρει ότι η κρίση σχετίζεται άμεσα με την καπιταλιστική παραγωγική διαδικασία και σκοπός της είναι να συσσωρευτούν χρηματικά κεφάλαια σε έναν μόνο άνθρωπο με αποτέλεσμα να δημιουργείται άνιση κατανομή του χρήματος στα ήδη μεγάλα κεφάλαια μιας κοινωνίας. Αναφέρει ότι υπάρχουν οδυνηρές συνέπειες για την εργατική τάξη και τα χαμηλά λαϊκά στρώματα περισσότερο από ότι άνθρωποι που είναι οικονομικά σε καλύτερη θέση. Το αίτιο της οικονομικής ύφεσης θεωρεί ότι είναι η βασική αντίθεση του καπιταλισμού ανάμεσα στην ατομική και κοινωνική παραγωγή.

---

³ Mark Weder, “Economic Crisis and Economic Theory”, July 20, 2010

⁴ Itay Goldstein and Assaf Razin, “Theories of financial crises”, 11 March 2013

⁵ Simon Clarke, “Marx’s Theory of Crisis“

Δυστυχώς η ύφεση με τα γνωστά δυσχερή αποτελέσματα για μια εγχώρια οικονομία και τη διαταραχή των φυσιολογικών λειτουργιών της, έχει συμβεί ως φαινόμενο κατά το παρελθόν ανατρέχοντας στην ιστορία. Τα τελευταία χρόνια που η παγκόσμια κρίση έχει ξαναχτυπήσει γίνεται προσπάθεια από τους ειδικούς να αναλυθεί αυτό το φαινόμενο. Οι αναλύσεις έχουν εστιάσει την προσοχή τους στην κατάρρευση των μεγαλύτερων χρηματοπιστωτικών συστημάτων σε ΗΠΑ και Ευρώπη, γιατί εκεί πιστεύουν ότι είναι η λύση του προβλήματος.

Μια πολύ σημαντική έννοια που χαρακτηρίζει ολόκληρο το φαινόμενο της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης με άμεσα τα αποτελέσματα στην μείωση της ανάπτυξης και τη συρρίκνωση των αγορών είναι ο χαρακτηρισμός «οικονομικό κραχ» ή στα αγγλικά με τον όρο “crash”. Το κραχ ως έννοια χαρακτηρίζει την πτώση των αγορών και παρόλο που έχει συνδυαστεί περισσότερο με το χρηματιστήριο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για όλους τους οικονομικούς κλάδους που βρίσκονται σε ύφεση. Ο μεγαλύτερος φόβος είναι ότι αυτή η ξαφνική και άμεση πτώση της αγοράς, το κραχ δηλαδή, μπορεί να οδηγήσει σε γενικότερη κρίση της πραγματικής οικονομίας χωρίς όμως να είναι σίγουρο αυτό. Συνεπώς, το κραχ αναφέρεται στις δυσοίωνες οικονομικές συνθήκες που οδηγούν σε πτώση της –χρηματιστηριακής κυρίως – αγοράς και λειτουργεί ως προάγγελος μιας γενικότερης οικονομικής κρίσης σε όλους τους τομείς, η οποία όμως μπορεί να αντιμετωπιστεί με κατάλληλα οικονομικά μέτρα από πλευράς τραπεζών και κυβέρνησης όπως επί παραδειγματι παροχή ρευστότητας στις επιχειρήσεις από πλευράς τραπεζών. Αυτό σημαίνει ότι το κραχ δεν οδηγεί πάντα στην κρίση, εάν ληφθούν τα κατάλληλα «τονωτικά» οικονομικά μέσα έγκυρα χρονικά.

Στην περίπτωση όμως που κάποιο κραχ οδηγήσει σε περίοδο οικονομικής κρίσης, όπως συμβαίνει στη χώρας μας από το 2009, αυτό που εμφανίζεται ως άμεση οικονομική συνέπεια είναι μια μείωση στους μισθούς ή στο χρήμα μέσω των επιτοκίων δανεισμού. Η αντίδραση των επιχειρήσεων σε αυτές τις οικονομικές συνέπειες είναι να απολύουν τους παλαιούς υπαλλήλους τους που είναι πιο υψηλόμισθοι με τα νέα δεδομένα και να προσλαμβάνουν νέους με χαμηλότερες συμβάσεις διότι θεωρούν ότι η πτώση στις αμοιβές αντικατοπτρίζει τη μεγαλύτερη πτώση στην καταναλωτική ζήτηση: οι αγοραστές δεν έχουν πλέον χρήματα να

καταναλώσουν συνεπώς όλα μειώνονται ταυτόχρονα, μισθοί και καταναλωτική ζήτηση⁶.

Αναλύοντας περαιτέρω την οικονομική κρίση που μαστίζει την Ελλάδα από το 2009, θα πρέπει είναι να αναφερθούμε στη σημαντικότερη παγκόσμια οικονομική ύφεση όλων των εποχών: το έτος 1929 (“the crisis of 1929”). Ήταν μια κατάσταση οικονομικής κρίσης σε όλο τον κόσμο που η διάρκεια της κράτησε από ένα μέχρι δέκα χρόνια ανάλογα με την εκάστοτε χώρα με τις πηγές των αιτιών προέρχονται από τις συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου πλήττοντας τόσο της ανεπτυγμένες χώρες όσο και τις αναπτυσσόμενες εκείνης της εποχής.

Όλα ξεκίνησαν, όπως φάνηκε από τις αναλύσεις που έγιναν εκ των υστέρων, από το χρηματιστηριακό κραχ που έγινε στις 24 Οκτωβρίου 1929 την λεγόμενη ως «Μαύρη Πέμπτη». Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ειδικά στην Αμερική, οι εργαζόμενοι είδαν το καπιταλισμό ως ένα οικονομικό μέτρο που θα εξασφαλίσει την κοινωνική ευημερία που τόσο είχε πληγεί από τον πόλεμο. Πηγή αυτής της ιδέας ήταν η ανερχόμενη εμπιστοσύνη στο χρηματιστήριο της Wall Street που θα πολλαπλασίαζε, όπως πιστευόταν, τα κεφάλαια που επενδύονταν. Για το λόγο αυτό, επιχειρήσεις και ιδιώτες δανείζονταν πολλά ποσά από τις τράπεζες για να επενδύσουν στον χρηματιστήριο, το οποίο τελικά κατέρρευσε, αφού βασιζόταν μόνο στην αισιοδοξία των επενδυτών και όχι στη σταθερότητα των μετοχών που είχε. Συνέπεια των ανωτέρω ήταν η εξαφάνιση άνω των \$40 δις δολάρια το 1929⁷ και η γενίκευση αυτού του κραχ σε οικονομική κρίση, αφού, την εποχή εκείνη, η αμερικανική κυβέρνηση δεν γνώριζε ποια επεμβατική πολιτική θα μπορούσε να εφαρμόσει στην ελεύθερη αγορά για να σώσει την οικονομία από την ύφεση. Προφανώς, η ανεργία σκαρφάλωσε στο 25%, πολλοί άνθρωποι έχασαν την περιουσία τους από τις υποθήκες και η οικονομία συρρικνώθηκε σε μεγάλο βαθμό.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, τα ευρύτερα αίτια της οικονομικής κρίσης μέχρι και σήμερα συνοψίζονται σε δύο. Όπως ισχυρίζονται διάφοροι οικονομολόγοι η κρίση εντοπίστηκε στις μεγάλες καταστροφές του τραπεζικού και χρηματιστηριακού συστήματος, αλλά χωρίς και οι ίδιοι να μπορούν να δώσουν μια σαφή εικόνα. Ο δεύτερος λόγος εμφάνισης της οικονομικής κρίσης βασίζεται στον υπερβολικό δανεισμό που δημιούργησε πρόβλημα ρευστότητας κεφαλαίων στις αγορές και στο εμπόριο.

---

⁶ Γιάννης Βαρουφάκης, «Κρίσης Λεξιλόγιο», Εκδόσεις Ποταμός, σελ 77

⁷ Γιάννης Βαρουφάκης, «Κρίσης Λεξιλόγιο», Εκδόσεις Ποταμός, σελ 79

Παρόλα αυτά, οι οικονομολόγοι και αναλυτές θεωρούν αυτή την κρίση αναπόσπαστο κομμάτι του εμπορικού κύκλου ζωής, αφού, όπου υπάρχει προσφορά και ζήτηση συναντάμε ανισορροπίες και μεγάλες μεταβολές στην αγορά. Το αποτέλεσμα αυτής της ύφεσης ήταν να παγώσει το διεθνές εμπόριο, οι κατασκευές, τα προσωπικά εισοδήματα, οι τιμές των αγαθών και τα κέρδη. Εν τέλει, το τέλος αυτής της επώδυνης κατάστασης επήλθε σε διαφορετικές περιόδους σε κάθε χώρα και με διαφορετικούς χειρισμούς ανάλογα με την οικονομία και την πολιτική προσέγγιση της⁸.

1.2 Θεωρία φορολογίας για την αναδιανομή εισοδήματος

Ο σκοπός κάθε οργανωμένης κοινωνίας είναι να καταφέρει να αναπτύξει τον οικονομικό της ρυθμό με τέτοιο τρόπο ώστε τελικά να αυξήσει την καθημερινή της ευημερία. Υπάρχουν φορές, που ο ίδιος ο μηχανισμός της ελεύθερης αγοράς δεν λειτουργεί, κυρίως λόγω των στρεβλώσεων των συναλλαγών, της ανισορροπίας προσφοράς και ζήτησης αγαθών και γενικότερα της πολυπλοκότητας του εμπορίου με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η οικονομική ανάπτυξη. Σε αυτές τις περιπτώσεις απαιτείται η κρατική παρέμβαση για να εξομαλυνθούν οι ανωτέρω ανισορροπίες και να επανέλθει η οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης. Κύρια αρμοδιότητα των δημοσίων φορέων όποτε κριθεί απαραίτητο είναι η ανάπτυξη της κατάλληλης δημοσιονομικής πολιτικής για την εισροή εσόδων και κάλυψη κρατικών δαπανών, την επίτευξη των εθνικών στόχων και κατά συνέπεια την ευημερία του κοινωνικού συνόλου. Το κυριότερο «όπλο» που έχουν να χρησιμοποιήσουν είναι η φορολογία, η οποία αποτελεί την βασική πηγή εσόδων του κράτους.

Ως έννοια η φορολογία περιλαμβάνει την επιβολή χρηματικών επιβαρύνσεων στους πολίτες, οι οποίες μειώνουν τα έσοδα των πολιτών υπέρ του κράτους με σκοπό να καλυφθούν τα δημοσιονομικά έξοδα. Το κράτος εισπράττει αυτά τα έσοδα από τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που μένουν και εργάζονται στην ελληνική επικράτεια, δηλαδή το σύστημα της φορολογίας ικανοποιεί καθαρά εισπρακτικές και ταμειακές ανάγκες του δημοσίου τομέα. Ο σκοπός της επιβολής φόρου είναι για να χρηματοδοτούνται οι κρατικές δαπάνες, να παράγονται και να διατίθενται δημόσια

---

⁸ <http://el.wikipedia.org>

αγαθά και να υπάρξει σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας.

Οι φόροι αποτελούν ένα μονομερές βάρος που επιρρίπτεται μόνο στον ιδιωτικό τομέα και είναι αναγκαστικού χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι τον πληρώνουν όλοι ανεξαιρέτως που αποκτούν εισοδήματα εντός της ελληνικής επικρατείας. Αποτελούν δηλαδή το μόνο μέσο μεταφοράς χρημάτων από τον ιδιώτη στο Δημόσιο, συνεπώς είναι μια μονομερής συναλλαγή αφού το Δημόσιο δεν παρέχει χρηματοδότηση στους πολίτες⁹. Σαφέστατα για να ικανοποιείται το αίσθημα της δικαιοσύνης, στην επιβολή της φορολογίας συνυπολογίζονται οι διαφορετικές συνθήκες διαβίωσης των πολιτών ώστε να τύχουν διαφορετικής και δίκαιης φορολογικής μεταχείρισης στα πλαίσια του νόμου.

Υπάρχουν τρεις μεγάλες κατηγορίες που περιέχουν τις βασικές λειτουργίες των φόρων, ώστε να αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής¹⁰. Αυτές είναι οι εξής:

- *Ταμειευτική*: είναι το βασικότερο μέσο χρηματοδότησης του δημοσίου.
- *Οικονομική*: έχει παρατηρηθεί ότι χρησιμοποιείται για την σταθεροποίηση της οικονομίας στο επίπεδο της πλήρους απασχόλησης, ως μέσο καταπολέμησης της ανεργίας.
- *Κοινωνική*: συστήνεται να χρησιμοποιείται στη χρησιμοποίηση ως μέσο άσκησης της κοινωνικής πολιτικής ενός κράτους.

Οι έμμεσες επιδράσεις των φόρων στη διανομή εισοδήματος μπορεί να είναι οι εξής:

- Η επιρροή των κινήτρων για εργασία και αποταμίευση.
- Οι επιχειρήσεις μειώνουν τις επενδύσεις με συνέπεια να επηρεάζεται το εισόδημα του πληθυσμού.
- Η κατανομή των πόρων στην οικονομία.
- Επιδρά στην μακροχρόνια οικονομία, την απασχόληση και το εισόδημα¹¹.

Η φορολογία είναι σημαντικό κομμάτι έρευνας για τους οικονομολόγους αφού αφενός αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων του κράτους, αφετέρου είναι ένα από τα δημοσιονομικά μέτρα που εφαρμόζονται για αναδιανομή του εισοδήματος. Η έννοια της ανισοδιανομής του εισοδήματος αναφέρεται στο γεγονός ότι άτομα που δεν

⁹ <http://el.wikipedia.org>

¹⁰ Θ. Γεωργακόπουλος «Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική», Έκδ: Ευγ. Μπένου, Αθήνα 2005, σελ.:288

¹¹ Θεοδώρου Α. Γεωργακόπουλου και Παναγιώτη Γ. Πάσχου, «Εισαγωγή στη Φορολογία», Β' Έκδοση

παράγουν την ίδια εργασία, αποκτούν περισσότερες χρηματικές απολαβές, με αποτέλεσμα να μην είναι «δίκαια» τα κριτήρια με τα οποία μοιράζεται το εισόδημα στα φυσικά πρόσωπα. Αν ληφθεί υπόψη ότι κατά το δίκαιο αίσθημα, οι αμοιβές θα πρέπει να είναι ανάλογες της προσπάθειας που καταβάλλεται στα ευρύτερα πλαίσια της παραγωγικής διαδικασίας, η ανισοδιανομή ορίζει αυτό ακριβώς: πλήρη ανισοροπία στην αναλογία αυτή.

Ως κοινωνικό φαινόμενο φαινόμενο, η ανισοδιανομή έχει οδηγήσει σε τεράστιες οικονομικές αποκλίσεις των κοινωνικών τάξεων, με χώρες να εμφανίζουν ένα μικρό ποσοστό πολιτών με τεράστιο πλούτο, με τη μεγαλύτερη μειοψηφία να κυμαίνεται κάτω του επιπέδου φτώχειας. Συνεπώς, η ανισότητα στα εισοδήματα σχετίζεται άρρηκτα με τον τρόπο που διανέμεται ο πλούτος στους πολίτες ενώ τα αποτελέσματα αυτής είναι εμφανή στον τρόπο ζωής του κοινωνικού συνόλου.

Όπως γίνεται κατανοητό, αφού η φορολογία είναι ένα μέσο που επηρεάζει τη διανομή του εισοδήματος, χρησιμοποιείται από το κράτος για να εξομαλύνει όσο μπορεί την ανισότητα που υπάρχει κατά τη διανομή του εισοδήματος.

Κατά τον Stiglitz¹² τα βασικά χαρακτηριστικά ενός καλού φορολογικού συστήματος θα πρέπει να είναι:

1. *Ευκαμψία*, ώστε να προσαρμόζεται ανάλογα με τις φορολογικές παραμέτρους.
2. *Δικαιοσύνη* προς όλους τους πολίτες λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες του τρόπου ζωής τους.
3. *Πολιτική υπευθυνότητα*, ώστε το φορολογικό σύστημα να επαφίεται στο πλαίσιο των νόμων που έχουν ψηφίσει οι νόμιμοι εκλέκτορες των πολιτών.
4. *Οικονομική αποτελεσματικότητα*, ώστε να εισπράττονται οι φόροι που επιρρίπτονται.
5. *Διαχειριστική απλότητα*, ώστε να υλοποιείται το φορολογικό σύστημα χωρίς περιπλοκές και δυσλειτουργίες.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι φόροι ως μέσο αναδιανομής του εισοδήματος εφαρμόζονται αρχικά στις εισοδηματικές τάξεις, χωριζόμενοι σε άμεσους και έμμεσους¹³. Η άμεση φορολόγηση είναι η πιο διαδεδομένη και αφορά την καταβολή εισφορών από τον ιδιωτικό τομέα στο κράτος αναλογικά του εισοδήματος που διαθέτουν. Είναι αξιοκρατική αφού λαμβάνει υπόψη

---

¹²J.Stiglitz «Οικονομική του δημόσιου τομέα», Εκδ: Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη 1992, σελ.466-477

¹³ Δράκος Ε. Γ., «Εισαγωγή στην Δημόσια Οικονομική», Αθήνα 1998

της τη διαφοροποίηση που υπάρχουν στα εισοδήματα των πολιτών με αποτέλεσμα να καθορίζει το ύψος του φόρου ανάλογα με τις εισοδηματικές τάξεις. Αντίθετα, η έμμεση φορολόγηση ορίζεται και ως κεφαλική, διότι έχει τη ίδια φορολογική αντιμετώπιση προς όλους του πολίτες χωρίς να συνυπολογίζει τα επιμέρους χαρακτηριστικά τους. Ένα κατανοητό παράδειγμα είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) που εφαρμόζεται στις συναλλαγές.

Αντιθέτως αν η φορολόγηση είναι αντιστρόφως προοδευτική επιβαρύνει περισσότερο τους χαμηλόμισθους και λιγότερο τους οικονομικά δυνατούς. Αυτό έχει ως συνέπεια να ισχυροποιούνται ακόμα περισσότερο οι πλούσιοι και να εξουθενώνονται οικονομικά οι φτωχότεροι¹⁴.

Μέχρι πριν από κάποια χρόνια η αναδιανομή του εισοδήματος δεν ήταν στόχος του κράτους αφού όλοι οι πολίτες θεωρούνταν ότι ήταν ίσοι. Σύμφωνα με αυτά που προ αναφερθήκαν, το κράτος μεριμνά και παίρνει μέτρα ώστε ένα μέρος του εισοδήματος των πλουσιότερων να μεταφέρεται σε όσους έχουν ουσιαστική ανάγκη, αυτά είναι μέτρα αναδιανομής εισοδήματος. Παραδείγματα τέτοιων μέτρων είναι η πληρωμή επιδομάτων ανεργίας, δωρεάν ιατρική, νοσοκομειακή και φαρμακευτική περίθαλψη καθώς και η απαλλαγή από τους φόρους των χαμηλών εισοδημάτων κ.ά.

Στο βιβλίο «Δημόσια Οικονομική» αναφέρεται η προσέγγιση του Βολταίρου για την διανομή του εισοδήματος που λέει *«Κατά κανόνα, η τέχνη της διακυβέρνησης συνίσταται στο να παίρνει όσο το δυνατόν περισσότερα χρήματα από μια τάξη πολιτών για να τα δώσει σε μια άλλη»*. Μπορεί η άποψη αυτή να έχει ένα βαθμό υπερβολής αλλά αληθεύει το γεγονός ότι τα σημαντικότερα πολιτικά ζητήματα αφορούν την αναδιανομή του εισοδήματος. Είναι μια δύσκολη διαδικασία λήψης απόφασης για το καλύτερο δυνατό και ακόμα και οι οικονομολόγοι/ αναλυτές δυσκολεύονται να δώσουν απαντήσεις με αποτελέσματα που θα είναι τεκμηριωμένα¹⁵.

Ο σκοπός της σχέσης ανάμεσα στην φορολογία και την αναδιανομή του εισοδήματος είναι να επιτύχει μια αποδέκτη διανομή της παραγωγής. Αλλά το κυριότερο είναι ότι θέλει να βοηθηθούν οι αδύναμοι και να υπάρξει σταδιακή εξάλειψη του φαινομένου της φτώχειας κάτι το οποίο είναι πολύ δύσκολο και περίπλοκο στην εφαρμογή του.

---

¹⁴ Θεοδώρου Α. Γεωργακόπουλου και Παναγιώτη Γ. Πάσχου, «Εισαγωγή στη Φορολογία», Β' Έκδοση

¹⁵ Harvey S. Rosen, Ted Gayer, Βασίλης Θ. Ράπανος και Γεωργία Καπλανόγλου, «Δημόσια Οικονομική», Εκδόσεις Κριτική

Οι περισσότεροι ερευνητές θεωρούν ότι μέσω της φορολογίας και μετέπειτα την αναδιανομή του εισοδήματος υπάρχει σοβαρή περίπτωση αντιμετώπισης της κρίσης. Σκοπός είναι να υπάρχει μια ισορροπία και λογική διαχείριση των φόρων που επιβάλλονται. Το σύνηθες είναι να υπάρχει αυξημένη φορολόγηση στα είδη πολυτελείας και ταυτόχρονα χαμηλότερη φορολόγηση στα βασικά είδη διαβίωσης. Με αυτή την λογική εισπράττει το κράτος χρήματα ανάλογα με την οικονομική δυνατότητα των πολιτών της και μπορεί να βοηθήσει με αυτόν τον τρόπο τους αδύνατους οικονομικά, διαχέοντας τους χρήματα καθώς να τους καλύψει και τις βασικές τους ανάγκες.

Σε πολλές χώρες, το κράτος οργανώνει με τέτοιο τρόπο το φορολογικό σύστημα ώστε να επιτύχει λειτουργική διανομή εισοδήματος, δηλαδή να επιρρίπτει με διαφορετική κατανομή φόρους στους διάφορους συντελεστές παραγωγής ή γεωγραφική διανομή εισοδήματος, ώστε να φορολογούνται με διαφορετικούς συντελεστές επιβάρυνσης διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές, που ενδεχομένως είναι πιο εύπορες ή έχουν περισσότερα φυσικά κοιτάσματα. Με τους επιπρόσθετους αυτούς τρόπους φορολόγησης επιδιώκεται η ανακατανομή του εισοδήματος, εφόσον βέβαια μπορούν να προσδιοριστούν τα κριτήρια των εν' λόγω συστημάτων. Προφανώς, από τη σύγκριση των ανωτέρω εξάγεται το συμπέρασμα ότι η επιβολή φόρων αναλογικά με τα εισοδηματικά κλιμάκια είναι πιο απλή και διαδεδομένη, αφού αυξάνεται ο φόρος όσο αυξάνεται το εισόδημα που αποκτάται από τα φυσικά πρόσωπα.

Στο ίδιο πνεύμα με τα παραπάνω, έχουν αναπτυχθεί κάποιες σημαντικές θεωρίες σχετικά με τη φορολογία. Η πιο γνωστή είναι αυτή του Adam Smith το 1776, στην οποία αναφέρει μεταξύ άλλων ότι πρέπει να υπάρχει ισότητα στην φορολογία των πολιτών και οι φόροι να μην είναι αυθαίρετοι και αβέβαιοι για τους φορολογούμενους. Επιπρόσθετα, ανέφερε ότι δεν πρέπει να είναι απρόσφοροι για τους φορολογούμενους και ότι ο τρόπος με το οποίο το κράτος θα τους συλλέγει, θα πρέπει να είναι οικονομικός και εφαρμόσιμος, ώστε τελικά τα έξοδα από την επιβολή του φορολογικού συστήματος να μην ξεπερνάνε τα αντίστοιχα έσοδα (θεωρία κόστους – οφέλους).

Στην συνέχεια είναι η θεωρία του ανταλλάγματος, η οποία υποστηρίζει ότι οι πολίτες πρέπει να καταβάλλουν φόρους αναλογικού ύψους με αυτό που αποκομίζουν από τις δημόσιες δαπάνες.

Σε ανάλογο πνεύμα, κινείται και η θεωρία που βασίζεται στη φοροδοτική ικανότητα. Αυτή η θεωρία φορολόγησης έχει ως βασικό της άξονα ότι οι φόροι που πρέπει να πληρώνονται πρέπει να είναι ανάλογοι του εισοδήματος του κάθε πολίτη. Η φοροδοτική ικανότητα χωρίζεται σε δύο αρχές, στην αρχή της οριζόντιας ισότητας και στη αρχή της κάθετης ισότητας. Σύμφωνα με την αρχή της οριζόντιας ισότητας οι πολίτες που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες πρέπει να φορολογούνται με τον ίδιο τρόπο. Αντίθετα και σύμφωνα με την αρχή της κάθετης ισότητας, αν υπάρξουν διαφορετικές συνθήκες θα πρέπει οι φόροι να υπολογίζονται και να αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο. Σε αυτό το πνεύμα κινείται και το Ελληνικό Σύνταγμα το οποίο αναφέρει στο άρθρο 4, παρ.5, ότι *«οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους¹⁶»*.

1.3 Επιδράσεις των δημοσιονομικών μέσων με έμφαση στη φορολογία και στο εισόδημα

Η δημοσιονομική πολιτική που εφαρμόζει ένα κράτος αναφέρεται κυρίως στα μέτρα που λαμβάνει σχετικά με το ύψος της φορολογίας και τη διαχείριση των δημοσίων δαπανών. Όταν όλα στην οικονομία είναι σχετικά σταθερά και ευνοϊκά, οι κυβερνητικοί διοικούντες έχουν ως στόχο την μείωση του ελλείμματος και του δημόσιου χρέους. Εν' αντιθέσει με τα ανωτέρω, σε περιόδους κρίσης πρέπει να συγκρατήσουν την ύφεση μέσω της μείωσης της φορολογίας ή της αύξησης των δημοσίων επενδύσεων και την αύξηση της ρευστότητας στην αγορά.

Το παραπάνω μέτρο εφαρμόσαν στην τελευταία οικονομική κρίση του 2008 οι ΗΠΑ, Βραζιλία, Κίνα και Αυστραλία κυρίως προκειμένου να μπορέσουν να περιορίσουν την κρίση ώστε να μην πάρει μεγάλες εκτάσεις. Αντίθετα, η Ευρωζώνη δεν ακολούθησε την ίδια πολιτική κάτι το οποίο την έφερε σε ακόμα πιο δύσκολη θέση, όπως υποστηρίζουν πολλοί οικονομολόγοι και αναλυτές. Μπορεί να διαθέτει κοινό νόμισμα ωστόσο δεν έχει κοινή δημοσιονομική πολιτική, δηλαδή τα κράτη – μέλη δεν λαμβάνουν κοινά μέτρα αντιμετώπισης των δημοσίων δαπανών, με αποτέλεσμα ξεχωριστά η κάθε χώρα να ασκεί την δική του δημοσιονομική πολιτική.¹⁷

---

¹⁶ Δράκος Ε. Γ., «Εισαγωγή στην Δημόσια Οικονομική», Αθήνα 1998

¹⁷ «Κρίσης Λεξιλόγιο», Γιάννης Βαρουφάκης, Εκδόσεις Ποταμός

Πιο αναλυτικά, τα δημοσιονομικά μέτρα αποτελούν κυβερνητικές αποφάσεις που σχετίζονται με οικονομικά μέτρα που λαμβάνονται για να αντιμετωπιστούν οι κρατικές δαπάνες και το δημόσιο έλλειμμα. Λόγω του ότι η τελευταία οικονομική κρίση βρίσκεται σε εξέλιξη υπάρχει έντονη η ανάγκη να αναπτυχθεί η πρέπουσα δημοσιονομική πολιτική και να παρθούν μέτρα τα οποία θα βγάλουν την χώρα από το οικονομικό αδιέξοδο.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος της εξασφάλισης των εσόδων του κράτους υπό την έννοια των δημοσιονομικών μέτρων που εφαρμόζονται. Ένα βασικό μέτρο δημοσιονομικής πολιτικής είναι η αύξηση της ποσότητας του νομίσματος που κυκλοφορεί, δηλαδή να «κόψει» το κράτος καινούργιο νόμισμα με αποτέλεσμα να ενισχύεται η ρευστότητα της αγοράς. Στην περίπτωση της Ελλάδας αυτό δεν μπορεί να εφαρμοστεί καθώς η κυκλοφορία του νομίσματος καθορίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για όλα τα κράτη-μέλη.

Ένα ακόμη μέτρο δημοσιονομικής πολιτικής στο ίδιο πνεύμα είναι η υποτίμηση του υπάρχοντος νομίσματος που κυκλοφορεί, το οποίο στη χώρα μας επίσης δεν μπορεί να εφαρμοστεί για τους ανωτέρω λόγους. Με τον όρο υποτίμηση εννοούμε την μείωση στην συναλλαγματική ισοτιμία σε σύγκριση με την βάση που έχει οριστεί. Ως αποτέλεσμα η πράξη αυτή έχει να γίνονται πιο φθηνές οι εξαγωγές για τους ξένους καταναλωτές και πιο ακριβές οι εισαγωγές για τους εγχώριους, αυτό σημαίνει ότι υπάρχει αύξηση των εξαγωγών και βελτίωση έτσι του ισοζυγίου πληρωμών.

Σε κράτη που έχουν σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία το νόμισμα μπορεί να το υποτιμήσει μόνο η κεντρική τράπεζα με το να αγοράζει και να πουλάει ξένα νομίσματα. Σήμερα, κάποιες χώρες έχουν σταθερές ισοτιμίες, με το αμερικανικό δολάριο και άλλα ισχυρά νομίσματα για να προσφέρουν στους επενδυτές τους αίσθημα ασφάλειας, αν και μπορούν να διαπραγματευτούν ελεύθερα¹⁸.

---

¹⁸ <http://www.euretirio.com>

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

Ανάλυση των αλλαγών στο νομοθετικό πλαίσιο φορολογίας του εισοδήματος των ελληνικών νοικοκυριών μετά τη κρίση χρέους του 2009

2.1 Βασικές αρχές του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος σύμφωνα με το Νόμο 2238/2004

Ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ) όπως ψηφίστηκε το 2009 αποτελεί το βασικό άξονα φορολόγησης των φυσικών και νομικών προσώπων που αποκτούν εισόδημα στην ελληνική επικράτεια. Στην ουσία, περιγράφει όλη τη διαδικασία φορολόγησης των εν λόγω υποκειμένων από τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος έως και την τελική εκκαθάριση του φόρου και στην ουσία αποτελεί το αντικείμενο συζήτησης και αλλαγών με στόχο την αποκόμιση περισσότερων κρατικών εσόδων. Προφανώς λοιπόν, όλες οι νομοθετικές αλλαγές που έγιναν τα τελευταία χρόνια ως απόρροια των μνημονίων και την οικονομικής ύφεσης αφορούν τα άρθρα του ΚΦΕ και επεμβαίνουν στην διαδικασία φορολόγησης προς όφελος του Δημοσίου.

Ειδικά για τα φυσικά πρόσωπα δηλαδή το σύνολο των ιδιωτών που αποκτούν εισόδημα στην Ελλάδα, ανεξαρτήτως υπηκοότητας, η φορολόγηση των αμοιβών τους τα τελευταία χρόνια έχει γίνει πολύ υψηλή, ενώ μεταβάλλεται συνεχώς και μάλιστα χρόνο με το χρόνο, με τρόπο που να μην υπάρχει επαρκής ενημέρωση.

2.1.1 Αντικείμενο & υποκείμενο του φόρου εισοδήματος

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 1, το **αντικείμενο** του ΚΦΕ είναι η επιβολή φόρου στο συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει είτε στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή και αποκτάται από φυσικά πρόσωπα τα οποία διαμένουν στην Ελλάδα, χωρίς απαραίτητα να μένουν μόνιμα. Με την έννοια αυτή, ο υπό εξέταση νόμος επιβάλλει φόρο στο εισόδημα που δημιουργείται από κάθε πηγή, όπως αναφέρεται,

σε ετήσια βάση, με κύρια παραδείγματα τους μισθούς από την εργασία, τις συντάξεις, τις εμπορικές επιχειρήσεις, τους ελεύθερους επαγγελματίες, την εκμίσθωση ακινήτων και γαιών, το εισόδημα από κινητές αξίες κ.ά. στην ελληνική επικράτεια. Αντικείμενο του ΚΦΕ είναι επίσης και η κληρονομία που λαμβάνουν τα φυσικά πρόσωπα, σύμφωνα με το άρθρο 2.

Στο ίδιο άρθρο ορίζεται ότι το **υποκείμενο** της φορολόγησης είναι όλα τα φυσικά πρόσωπα με την ευρύτερη έννοια του ιδιώτη και όχι του νομικού προσώπου, δηλαδή τα φυσικά πρόσωπα που χαρακτηρίζονται ως «νοικοκυριά» κατά τις διατάξεις του νόμου. Στην έννοια του φυσικού προσώπου περιλαμβάνονται όλα τα άτομα που διαμένουν στην Ελλάδα άσχετα εάν είναι ή δεν είναι Έλληνες υπήκοοι καθώς επίσης και οι Έλληνες πολίτες που υπηρετούν στην αλλοδαπή, όπως πρεσβευτές και πρόξενοι. Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει τα πρόσωπα αυτά, όπως γίνεται κατανοητό, να συνδέουν την εργασία τους με το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο κάποιου φορέα της Γενικής Κυβέρνησης. Επίσης, όσοι εργάζονται σε θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχουν τη συνήθη διανομή τους στην Ελλάδα και κατ' επέκταση θεωρείται ότι τα μέλη της οικογένειας που τους βαρύνουν μένουν μόνιμα στην χώρα μας, εκτός εάν τα εν λόγω άτομα αποδείξουν το αντίθετο, όπου και θα φορολογηθούν στο κράτος που διαμένουν.

Στην παράγραφο 5 του ίδιου του άρθρου 2 αναφέρονται κάποιες εξαιρέσεις από την φορολόγηση των φυσικών προσώπων. Πρόκειται για τους κατοίκους φυσικά πρόσωπα που διαμένουν στην Ελλάδα, διαθέτουν άλλη υπηκοότητα, αλλά αποκτούν εισόδημα από ξένη χώρα. Στην περίπτωση αυτή, υπόκειται σε φόρο μόνο για το εισόδημα που αποκτούν στην Ελλάδα, εφόσον βέβαια αυτό συμβαίνει, για τρία διαδοχικά χρόνια και για μία μόνο φορά, εφόσον όμως το εν λόγω φυσικό πρόσωπο διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα και υπόκειται σε φόρο για το παγκόσμιο εισόδημά του σε κράτος το οποίο δεν έχει συνάψει με την Ελλάδα Σύμβαση για την Αποφυγή Διπλής Φορολογίας (Σ.Α.Δ.Φ.).

2.1.2 Υπολογισμός του φορολογητέου εισοδήματος

Βασική αρχή του ΚΦΕ είναι αυτής της *αυτοτέλειας*, σύμφωνα με την οποία το εισόδημα στο οποίο επιβάλλεται φόρος είναι αυτό που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους από διάφορες πηγές (παράγραφος 1, άρθρο 4), χωρίς να

συνυπολογίζονται τα εισοδήματα των προηγούμενων ετών. Αυτό σημαίνει ότι κάθε ιδιώτης θα φορολογηθεί μια φορά για το εισόδημα που απέκτησε από διάφορες πηγές, όπως περιγράφηκε παραπάνω, και το οποίο υπολογίζεται από την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους έως 31^η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους. Να σημειωθεί ότι ο φόρος επιβάλλεται στο σύνολο των εισοδημάτων ενός φυσικού προσώπου, όπως αυτό συναθροίζεται και προκύπτει από όλες τις προαναφερθείσες πηγές.

2.1.3 Φορολογία εισοδήματος των συζύγων και των ανήλικων τέκνων που τους επιβαρύνουν

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 5, εφόσον ένα φυσικό πρόσωπο είναι παντρεμένο τότε υποβάλλει φορολογική δήλωση μαζί με τη σύζυγο για να καλύπτονται τα τεκμήρια που δηλώνουν τον τρόπο ζωής τους αλλά φορολογείται ο καθένας ξεχωριστά για τα εισοδήματα του όπως αθροίζονται από κάθε πηγή. Στην περίπτωση που κάποιο ανήλικο τέκνο συνοικεί και βαρύνει τους γονείς, έχει εισόδημα, τότε αυτό προστίθεται και φορολογείται στο εισόδημα του γονέα που έχει τις περισσότερες αποδοχές. Αν και οι δύο γονείς έχουν ισόποσα έσοδα τότε προστίθεται στο εισόδημα του πατέρα (παράγραφος 3, άρθρο 5).

2.1.4 Έκπτωση δαπανών από το φορολογητέο εισόδημα & διάφορες αναγνωρισμένες απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΦΕ υπάρχουν κάποιες αναγνωρισμένες δαπάνες που για συγκεκριμένη αιτία, είτε αφαιρούνται από το φορολογητέο εισόδημα και το μειώνουν είτε αφαιρούνται από το φόρο εισοδήματος που προκύπτει και τον περιορίζουν. Αυτές οι δαπάνες ονομάζονται απαλλαγές από το φορολογητέο εισόδημα στην πρώτη περίπτωση και φοροελαφρύνσεις στη δεύτερη.

Σε συνέχεια λοιπόν των ανωτέρω διακρίνονται οι εξής περιπτώσεις:

⇒ **Εισοδήματα που απαλλάσσονται του φόρου** σύμφωνα με το άρθρο 6 λόγω συγκεκριμένης αιτίας:

1. Οι μισθοί των διπλωματικών αντιπροσώπων και των πρόξενων (παράγραφος 1).

2. Το εισόδημα που προκύπτει στην περίπτωση που γονείς παραχωρούν δωρεάν στέγη στα τέκνα τους ως κύρια κατοικία ή το αντίστροφο το οποίο χαρακτηρίζεται ως τεκμαρτό σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις (παράγραφος 2).

3. Τα εισοδήματα που προκύπτουν από παραχώρηση ακινήτων, απαλλάσσονται όταν η χρήση τους γίνεται από το ευρύτερο Ελληνικό Δημόσιο μετά από εντολή εκπροσώπου του.

4. Οι συντάξεις που δίνονται σε ανάπηρους πολέμου ή στις οικογένειες τους, που αυτή τη στιγμή τείνουν να εκλείψουν, οι συντάξεις που λαμβάνουν όσοι είναι ολικώς τυφλοί όπως και όσοι παρουσιάζουν αναπηρία άνω του 80%. Προφανώς η απαλλαγή σε αυτές τις περιπτώσεις έχει ανθρωπιστικό χαρακτήρα.

⇒ **Εισοδήματα που είναι αυτοτελώς φορολογούμενα**, δηλαδή εισοδήματα που έχουν φορολογηθεί ήδη στην πηγή όταν δημιουργήθηκαν με αποτέλεσμα να υπάρχει εξάντληση της φορολόγησής τους (παράγραφος 3). Παράδειγμα αυτής της κατηγορίας είναι οι τόκοι καταθέσεων που έχουν οι φορολογούμενοι στις Ελληνικές τράπεζες, που από το 2013 φορολογούνται με 15% το εξάμηνο που καθίστανται δεδουλευμένοι.

Εκτός από τα ανωτέρω, ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος ορίζει κάποιες δαπάνες που μειώνουν το φορολογητέο εισόδημα με βάση την παράγραφο 1 του άρθρου 8, καθώς και κάποιες άλλες που έχουν θέση φοροελαφρύνσεων και μειώνουν το φόρο που προκύπτει.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι συγκεκριμένες διατάξεις του νόμου έχουν δεχθεί πολλές τροποποιήσεις και αλλαγές τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα τον περιορισμό τους στην προσπάθεια του κράτους να επιβάλλουν περισσότερους φόρους στα φυσικά πρόσωπα.

I. Δαπάνες που μειώνουν το φορολογητέο εισόδημα σύμφωνα με το Ν.2238/1994 αρχής γενομένης του έτους 2009 για τις ανάγκες της συγκεκριμένης εργασίας, όπου εξετάζεται η χρονική περίοδος της οικονομικής ύφεσης:

1. Όλα τα έξοδα που κάνει ένα φυσικό πρόσωπο και αφορούν την ιατρική του περίθαλψη, τις αμοιβές γιατρών και νοσοκόμων, ενδεχόμενα νοσηλεία που πληρώνει σε κλινικές εκπίπτουν σε ποσοστό 100% χωρίς περιορισμό.

2. Τα ποσά που καταβάλλει ένας ιδιώτης σε δικηγόρο για παροχή νομικών συμβουλών εκπίπτουν κατά 100% χωρίς περιορισμό.

3. Ασφάλεια ζωής και προσωπικών ατυχημάτων που πληρώνουν τα φυσικά πρόσωπα στις ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες εκπίπτουν κατά 100% και θέτοντας το όριο των 1200€.

4. Οι υποχρεωτικές εισφορές που πληρώνουν τα φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν παράλληλα ατομική επιχείρηση ή είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, , όπως ΟΑΕΕ, ΤΣΜΕΔΕ, Ταμείο Νομικών κ.ά. εκπίπτουν κατά 100% χωρίς περιορισμό.

5. Διάφορες δωρεές ασθενοφόρων, ιατρικών μηχανημάτων κτλ που δύνανται τα νοικοκυριά να παραχωρήσουν στο Δημόσιο, ή χρηματικών ποσών στο Δημόσιο με την ευρύτερη έννοια, ΟΤΑ, Εκκλησία, αθλητικά σωματεία κτλ εκπίπτουν κατά 100%. Συγκεκριμένα, οι δωρεές για πολιτιστικές χορηγίες προς το Δημόσιο, εκπίπτουν σε μικρότερο ποσοστό δηλαδή κατά 30%.

6. Ποσά που καταβάλλονται από το φορολογούμενο για εγκατάσταση φυσικού αερίου, τηλεθέρμανσης κ.ά στην πρώτη κατοικία εκπίπτουν κατά 20% με όριο τα 700€, δίνοντας κίνητρο στους φορολογούμενους να εκσυγχρονίσουν το σύστημα θέρμανσης στις κατοικίες τους.

7. Το ποσό που πληρώνεται ως ενοίκιο κύριας κατοικίας λόγω μετακίνησης του φορολογούμενου που βρίσκεται σε ηλικία έως 40 ετών εκτός των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης εκπίπτει κατά 100% και με περιορισμό το ποσό των 3600€.

8. Οι δεδουλευμένοι τόκοι που καταβλήθηκαν από τον φορολογούμενο για στεγαστικά δάνεια που αποκτήθηκαν έως 31-12-2002 για απόκτηση πρώτης κατοικίας μέχρι 120 τμ εκπίπτουν κατά 100%. Το μέτρο αυτό βασίζεται στην προστασία του δικαιώματος του φυσικού προσώπου να διαθέτει και να διατηρεί ένα σπίτι ως πρώτη κατοικία καλύπτοντας τις στεγαστικές του ανάγκες. Να σημειωθεί ότι οι τόκοι κανενός άλλου είδους δανείου δεν εκπίπτουν όπως οι τόκοι των καταναλωτικών δανείων ή των δανείων που καλύπτουν ανάγκες ανακαίνισης.

9. Η δαπάνη που καταβάλλεται για τη λήψη παροχής υπηρεσιών εκπίπτει κατά 40% και μέχρι 8000€ και για τους δύο συζύγους. Πρόκειται για το μέτρο των «αποδείξεων» που νομοθετήθηκε με σκοπό να δώσει κίνητρο στα φυσικά πρόσωπα να ζητούν πιο έντονα και επίμονα αποδείξεις για τις συναλλαγές που έχουν με τους επαγγελματίες, με στόχο να πληρώνουν οι τελευταίοι πιο μεγάλα ποσά ΦΠΑ προς το Δημόσιο. Το μέτρο αφορά μόνο την παροχή υπηρεσιών, όπως κομμωτήρια, υδραυλικούς και ηλεκτρολόγους κτλ και όχι λοιπές δαπάνες όπως έξοδα για σούπερ μάρκετ.

10. Στην κατηγορία αυτή των απαλλαγών, εντάσσεται και ένα κεφαλικό ποσό της τάξεως των 2400€ χωρίς την προσκόμιση αποδείξεων που αναφέρεται στη παράγραφο 2 του άρθρου 8 ως αύξηση του αφορολογήτου για πρόσωπα που εμφανίζουν ή συνοικούν με τον φορολογούμενο με αναπηρία 67% και πάνω, αν είναι τυφλοί, θύματα πολέμου, οι ανάπηροι αξιωματικοί και όσοι παίρνουν σύνταξη από το δημόσιο ταμείο ως ανάπηροι ή θύματα εθνικής αντίστασης ή εμφυλίου πολέμου. Πρόκειται ένα επίσης πιο «κοινωνικό» μέτρο που αναγνωρίζει μια φοροελάφρυνση για τα πρόσωπα που διαθέτουν προβλήματα υγείας και πληρώνουν περισσότερα χρήματα στην νοσοκομειακή και ιατρική περίθαλψη.

II. **Λοιπές δαπάνες που μειώνουν το φόρο εισοδήματος** αφού γίνει η φορολόγηση του συνολικού εισοδήματος όπως προκύπτει από κάθε πηγή και κατά κόρον μερίζονται και στους δύο συζύγους σε περίπτωση εγγάμων με βάση το δηλωθέν φορολογητέο εισόδημα. Σύμφωνα λοιπόν με το Ν.2238/1994:

a) Όλα έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης που εμφανίζει ο φορολογούμενος με τα ανάλογα παραστατικά εκπίπτουν κατά 20% με όριο τις 6000€.

b) Το ενοίκιο κύριας κατοικίας που πληρώνει το φυσικό πρόσωπο για κάλυψη των στεγαστικών του αναγκών εκπίπτει κατά 20% και μέχρι 240€ ποσό μείωσης από το φόρο. Στην περίπτωση εγγάμων, το ποσό της φοροελάφρυνσης μερίζεται μεταξύ των συζύγων ανάλογα με το φορολογητέο εισόδημα του καθενός.

c) Το ενοίκιο της κατοικίας των παιδιών που φοιτούν σε περιοχή που βρίσκεται εκτός του νομού κύριας κατοικίας των γονέων και εφόσον δεν υπάρχει ιδιόκτητο ακίνητο της οικογένειας εκεί, εκπίπτει κατά 20% και μέχρι 240€ ποσό μείωσης από το φόρο για κάθε παιδί. Μερίζεται επίσης μεταξύ των συζύγων ανάλογα με το φορολογητέο εισόδημα του καθενός.

d) Τα δίδακτρα για κατ' οίκον παράδοση ιδιαίτερων μαθημάτων ή φροντιστήρια πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και ξένων γλωσσών, εκπίπτουν κατά 20% και μέχρι 240€. Η φοροελάφρυνση μερίζεται μεταξύ των συζύγων ανάλογα με το φορολογητέο εισόδημα του καθενός.

e) Οι δεδουλευμένοι τόκοι που καταβλήθηκαν από τον φορολογούμενο για στεγαστικά δάνεια που αποκτήθηκαν από 1-1-2003 πρώτης κατοικίας μέχρι 120 τμ εκπίπτουν κατά 20%.

f) Τα ποσά της διατροφής από τους διαζευγμένους συζύγους εκπίπτουν κατά 20% και μέχρι 600€.

Σε αυτό το σημείο να επισημανθεί ότι σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 9, ειδικά για τους κατοίκους του εξωτερικού που αποκτούν εισόδημα στη χώρας μας σε ποσοστό κάτω από το 90% του συνολικού του εισοδήματος, δεν δικαιούνται τις παραπάνω εκπτώσεις.

2.1.5 Προσδιορισμός και πληρωμή φόρου εισοδήματος

Όπως έγινε κατανοητό από τα ανωτέρω, το πρώτο βήμα της διαδικασίας φορολόγησης είναι ο προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος όπως προκύπτει από το σύνολο των πηγών και αφού συμπεριληφθούν όλες οι απαλλαγές που το μειώνουν. Στην συνέχεια και πάντα σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΦΕ, το εισόδημα αυτό, ξεχωριστά για κάθε σύζυγο, φορολογείται κλιμακωτά με διαφορετικούς συντελεστές και ανάλογα με το είδος της πηγής του περισσότερου εισοδήματος.

Αυτό σημαίνει ότι ο φόρος που προκύπτει είναι κλιμακωτός, με τους έχοντες τα περισσότερα εισοδήματα να «αγγίζουν» τα μεγαλύτερα κλιμάκια φορολόγησης και πάντα αναλογικά του αντικειμένου εργασιών τους, εάν δηλαδή είναι μισθωτοί και ανήκουν στην κλίμακα των μισθωτών και συνταξιούχων ή είναι επαγγελματίες και ανήκουν στο δεύτερο πίνακα φορολόγησης.

Αυτό που ίσχυε μέχρι το 2009 και είναι από τα βασικά σημεία που διαφοροποιήθηκαν στην πορεία είναι η εφαρμογή δύο κλιμάκων φορολογίας: μια μισθωτών και συνταξιούχων και μια μη μισθωτών, που περιλάμβανε τη φορολόγηση των εισοδημάτων από ακίνητα, εμπορικές επιχειρήσεις και ελευθέρια επαγγέλματα. Με την πάροδο των ετών και αναλογικά των εισοδηματικών αναγκών του κράτους, οι συντελεστές αυξήθηκαν και οι κλίμακες εξομοιώθηκαν, χωρίς πλέον να λαμβάνουν υπόψη τους την πηγή από την οποία προέρχεται το εισόδημα του εκάστοτε φορολογούμενου, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μια ενιαία για όλα τα φυσικά πρόσωπα.

Σύμφωνα λοιπόν με την παράγραφο 1 του άρθρου 9, οι κλίμακες φορολογίας του Ν.2238/1994 είχαν διαμορφωθεί ως εξής για τη χρήση 2009:

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ – ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελ%	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο (ποσά σε ευρώ)	
			Εισοδήματος	Φόρου
12.000	0%	0	12.000	0
18.000	25%	4.500	30.000	4.500
45.000	30%	15.750	75.000	20.250
Ανω 75.000	40%			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελ %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο (ποσά σε ευρώ)	
			Εισοδήματος	Φόρου
10.500	0%	0	10.500	0
1.500	15%	225	12.000	225
18.000	25%	4.500	30.000	4.725
45.000	35%	15.750	75.000	50.475
Ανω 75.000	40%			

Ένα βασικό σημείο που ορίζει ο φορολογικός νόμος είναι η αλλαγή του αφορολόγητου ποσού της πρώτης κλίμακας και στους δύο πίνακες και αφορούν την ύπαρξη τέκνων που συνοικούν και επιβαρύνουν τους φορολογούμενους. Σύμφωνα λοιπόν με τις διατάξεις, ανάλογα με τον **αριθμό των παιδιών** που θεωρούνται προστατευόμενα μέλη αυξάνεται το αφορολόγητο ποσό με το οποίο ξεκινά η κλίμακα του εκάστοτε φορολογούμενου, προσαρμόζοντας όμως αναλογικά και τα επόμενα κλιμάκια.

Ειδικά για τη χρήση 2009 υπάρχει αύξηση του αφορολόγητου ποσού κατά 1.000€ αν ο φορολογούμενος έχει ένα τέκνο που το βαρύνει, 2.000€ αν έχει δύο τέκνα, 10.000€ αν έχει τρία τέκνα και 1.000€ για κάθε παιδί πάνω από τρία, εφόσον αναγνωρισμένα έχει την επιμέλεια αυτών. Το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου, μειώνει το ποσό του δεύτερου κλιμακίου και εάν αυτό δεν επαρκεί, του τρίτου κλιμακίου για τα εισοδήματα του άντρα φορολογούμενου. Εάν ο σύζυγος δεν έχει εισόδημα ή αυτό είναι μικρότερο από το αφορολόγητο του πρώτου κλιμακίου, το αφορολόγητο ποσό που αφορά τα τέκνα προστίθεται στο αφορολόγητο ποσό της συζύγου.

Επίσης, σε περίπτωση που ένας φορολογούμενος δηλώνει εισόδημα από ενοίκια, τότε υπάρχει επιπλέον **συμπληρωματικός φόρος** που υπολογίζεται ως εξής για τη χρήση 2009:

⇒ Για τα εισοδήματα από κατοικίες, επιβάλλεται συμπληρωματικός φόρος 1,5% στο ποσό των ενοικίων για κατοικίες εφόσον αυτές έχουν επιφάνεια κάτω από 300 τμ.

⇒ Για τα εισοδήματα από επαγγελματικές στέγες, γαίες, αποθήκες, parking και κατοικίες με επιφάνεια άνω των 300 τμ επιβάλλεται συμπληρωματικός φόρος 3%.

Ακόμη, το εισόδημα από εκμίσθωση επαγγελματικής στέγης, γαιών, αποθηκών και parking υπάγεται σε τέλη χαρτοσήμου και ΟΓΑ ίσο με 3,6% επί του ακαθαρίστου εισοδήματος από ενοίκια.

Τα ποσά των συμπληρωματικών φόρων και των χαρτοσήμων συμψηφίζονται με τον κύριο φόρο και την προκαταβολή επόμενης χρήσης που οφείλει να δώσει το φυσικό πρόσωπο μειωμένα κατά την προκαταβολή φόρου προηγούμενης χρήσης, όπως προκύπτει κατά την εκκαθάριση των δηλωθέντων εισοδημάτων από κάθε πηγή με την ετήσια δήλωση φόρου εισοδήματος.

2.2 Οι πρώτες βασικές αλλαγές τον ΚΦΕ σύμφωνα με το Νόμο 3842/2010: «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης και αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής»¹⁹

Το έτος 2010 ήταν για τη χώρα ένα έτος σταθμός καθώς υπογράφηκε το πρώτο μνημόνιο δανεισμού με τους ευρωπαϊκούς εταίρους, σε μια προσπάθεια να ενισχυθεί οικονομικά η χώρα και να καλύψει τις κρατικές δαπάνες τη στιγμή που δεν επαρκούσαν τα δημόσια έσοδα, προκειμένου αυτό να μην έχει τεράστιες προεκτάσεις για τη ζώνη του ευρώ.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μπει η χώρα σε μια τροχιά λιτότητας, με περιορισμό των αμοιβών και ελαχιστοποίηση των κρατικών δαπανών, σε συνδυασμό με αύξηση της εγχώριας φορολογίας των φυσικών προσώπων. Προφανώς, αυτό σήμαινε αλλαγή στον νομοθετικό πλαίσιο φορολόγησης με άμεση συνέπεια στα άρθρα του ισχύοντος ΚΦΕ.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω ο ψηφισθέν νόμος 3842/2010: «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης και αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής»

---

¹⁹ Ν. Σγουρινάκης – Β. Μιχελάκης – Α. Στεφανής, «Δηλώσεις φυσικών προσώπων οικονομικού έτους 2011», περιοδικό «Η Επιχείρηση»

έφερε σημαντικές αλλαγές στον ΚΦΕ όπως είχε νομοθετηθεί με το Ν. 2238/1994 με κύριο στόχο την αύξηση των φόρων και την μείωση των φοροελαφρύνσεων. Η βασική αλλαγή που εισήχθη και αφορούσε το «πνεύμα» της φορολόγησης ήταν ο προσδιορισμός **τεκμηρίων** από τα περιουσιακά στοιχεία που διαθέτει και συντηρεί για προσωπική χρήση ο εκάστοτε φορολογούμενος, τα οποία -σε κάθε περίπτωση- θα πρέπει να αιτιολογεί με τα δηλωθέντα πραγματικά του εισοδήματα.

Όπως γίνεται κατανοητό ενισχύθηκε και προσδιορίστηκε πιο έμπρακτα και κατανοητά το *πόθεν έσχες*, η απόκλιση δηλαδή μεταξύ του πραγματικού και τεκμαρτού εισοδήματος, προκειμένου να εντοπιστεί με περισσότερο ακρίβεια η απόκρυψη φορολογητέας ύλης από τη δήλωση φόρου εισοδήματος που εμφανίζουν τα φυσικά πρόσωπα. Αυτό ήταν μια πολύ σημαντική αλλαγή που αύξησε τα κρατικά έσοδα καθώς πολλά άτομα δεν μπορούσαν να αιτιολογήσουν το πόθεν έσχες που προέκυπτε από τα εισοδήματά τους.

Οι σημαντικότερες αλλαγές που εισήχθησαν με τον Ν.3842/2010 ήταν οι εξής:

1) Διαμορφώθηκε μια ενιαία κλίμακα φορολογίας για όλα τα φυσικά πρόσωπα ανεξαρτήτως πηγής εισοδήματος με περισσότερα κλιμάκια φόρου και διάφορους συντελεστές, τροποποιώντας την παράγραφο 1 του άρθρου 9 του ΚΦΕ:

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελ%	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο (ποσά σε ευρώ)	
			Εισοδήματος	Φόρου
12.000	0%	0	12.000	0
4.000	18%	720	16.000	720
6.000	24%	1.440	22.000	2.160
4.000	26%	1.040	26.000	3.200
6.000	32%	1.920	32.000	5.120
8.000	36%	2.880	40.000	8.000
20.000	38%	7.600	60.000	15.600
40.000	40%	16.000	100.000	31.600
Υπερβάλλον	45%			

Σε συνέχεια της αλλαγής των συντελεστών φορολογίας, επήλθε διαφοροποίηση και στο αφορολόγητο ποσό που προσθέτουν τα προστατευόμενα μέλη. Συνεπώς, υπάρχει αύξηση του αφορολογήτου ποσού κατά 1.500€ αν ο φορολογούμενος έχει

ένα τέκνο που το βαρύνει, 3.000€ αν έχει δύο τέκνα, 11.500€ αν έχει τρία τέκνα και 2.000€ για κάθε παιδί πάνω από τρία.

2) Ενισχύθηκε και τροποποιήθηκε το μέτρο των αποδείξεων, το οποίο πλέον συνδέθηκε με το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας των φορολογητέων εισοδημάτων. Αυτό πρακτικά σημαίνει κάθε φορολογούμενος θα πρέπει να συγκεντρώνει και να προσκομίζει ένα συγκεκριμένο ποσό αποδείξεων, αναλογικά του δηλωθέντος εισοδήματος, προκειμένου να θέτεται σε ισχύ το αφορολόγητο ποσό που του αναλογεί. Συνεπώς, θα πρέπει να προσκομίσει ο φορολογούμενος αποδείξεις δαπανών μέχρι τις πρώτες 12000€ σε ποσοστό 10% και για ποσό άνω των 12000€ σε ποσοστό 30%. Αν ο φορολογούμενος δεν προσκομίσει τις απαιτούμενες αποδείξεις, τότε επιβάλλεται πρόστιμο 10% επί της διαφοράς των υποβληθέντων αποδείξεων και των αναλογούντων. Για το εν λόγω έτος, για εισόδημα έως 6.000€ δεν είναι απαραίτητο να προσκομιστούν αποδείξεις.

3) Εισήχθησαν τα τεκμήρια χρήσης των περιουσιακών στοιχείων, που είναι από τους βασικότερους «νεοτερισμούς» της νεοψηφισθείσας νομοθεσίας και επιβαρύνει πολλούς φορολογούμενους. ίσως είναι από τις σημαντικότερες αλλαγές των νέων μέτρων. Σύμφωνα με τα εν λόγω μέτρα, για κάθε φορολογούμενο υπολογίζεται ένα ποσό τεκμαρτού εισοδήματος με βάση το αντικειμενικό σύστημα που αντιστοιχεί στο κόστος χρήσης των περιουσιακών στοιχείων που κατέχει. Δηλαδή πόσο κοστίζει ο τρόπος ζωής του προκειμένου να εξεταστεί εάν το ποσό αυτό καλύπτεται από το πραγματικό εισόδημα και κατ'επέκταση δεν τίθεται θέμα πόθεν έσχες. Με βάση τη λογική αυτή, προσδιορίστηκαν μια σειρά τεκμηρίων χρήσης περιουσιακών στοιχείων:

☞ **Τεκμήρια κατοικιών** που υπολογίζονται με το τετραγωνικό μέτρο και αναλογικά της τιμής ζώνης της περιοχής που βρίσκεται το ακίνητο. Ενδεικτικά αναφέρεται, ότι για κύρια κατοικία έως 80 τμ υπολογίζεται 30 ευρώ τεκμήριο ανά τετραγωνικό μέτρο και όσο αυξάνεται η επιφάνεια του ακινήτου, αυξάνεται αναλογικά και το ποσό των τεκμηρίων. Το ποσό που προκύπτει με αυτό τον τρόπο προσαυξάνεται κατά 20% εφόσον είναι μονοκατοικία και κατά 40% εφόσον ανήκει σε περιοχή με τιμή ζώνης από 2800€ έως 4999€ για παράδειγμα.

Οι ίδιες τιμές ισχύουν και για δευτερεύουσες εξοχικές κατοικίες μειωμένες όμως κατά 50%.

☞ **Τεκμήρια αυτοκινήτων** που υπολογίζονται με τα κυβικά εκατοστά αυτών συνδυαστικά με την παλαιότητά τους. Για παράδειγμα, ένα αυτοκίνητο πενταετίας

μέχρι 1200 κυβικών έχει τεκμήριο 3000 ευρώ ανεξαρτήτως μάρκας εταιρίας. Προφανώς όσο αυξάνονται τα κυβικά, ο εν λόγω νόμος προβλέπει αύξηση του τεκμηρίου, ενώ όσο αυξάνεται η παλαιότητα, το συνολικό ποσό των τεκμηρίων μειώνεται αναλογικά.

☞ **Τεκμήρια δεξαμενής κολύμβησης** (πισίνα) που συνδέονται με την επιφάνεια αυτής και με το γεγονός εάν είναι κλειστού ή ανοιχτού χώρου. Συνεπώς, για πισίνα έως 60 τμ η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη ανέρχεται σε 100€/τμ και για πάνω από 60 τμ σε 200€/τμ, ενώ υπάρχει σημαντική αύξηση τεκμηρίων εφόσον πρόκειται για εσωτερικής χρήσης πισίνα.

☞ **Τεκμήρια εξόδων συντήρησης σκαφών** αναψυχής ιδιωτικής χρήσης με βάση τον τύπο και το μήκος του σκάφους. Ενδεικτικά πάλι αναφέρεται ότι για μηχανοκίνητα ανοικτού τύπου με μήκος έως 5 μέτρα, η ετήσια αντικειμενική δαπάνη είναι 3000€.

☞ **Τεκμήρια δαπανών για δίδακτρα** σε ιδιωτικά σχολεία στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης, όλο το ποσό που καταβάλλεται.

☞ **Τεκμήρια δαπανών που καταβάλλονται σε οικιακούς βοηθούς**, οδηγούς αυτοκινήτων, δασκάλων και λοιπό προσωπικό.

4) Ψηφίστηκε επίσης μια ριζική αναδιανομή και αναγνώριση των δαπανών που μειώνουν το φορολογητέο εισόδημα και το φόρο, με κύριο σκοπό τον περιορισμό και την περικοπή τους για το έτος 2010. Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν, παρατίθεται ο κάτωθι πίνακας:

<p>Δαπάνες που εκπίπτουν από το εισόδημα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Δαπάνη ιατρικής περίθαλψης, αμοιβών γιατρών κά εκπίπτει 100% χωρίς περιορισμό. (όπως και το 2009) • Ποσό υποχρεωτικών εισφορών σε ασφαλιστικά ταμεία, όπως ΟΑΕΕ, ΤΣΜΕΔΕ, Ταμείο Νομικών κ.ά. εκπίπτει κατά 100% χωρίς περιορισμό. (όπως και το 2009) • Δωρεές για πολιτιστικές χορηγίες προς το Δημόσιο, εκπίπτουν κατά 30%. (όπως και το 2009) • Δεδουλευμένοι τόκοι που καταβλήθηκαν από τον φορολογούμενο για στεγαστικά δάνεια που αποκτήθηκαν έως 31-12-2002 πρώτης κατοικίας μέχρι 120 τμ εκπίπτουν κατά 100%. (όπως και το 2009)
<p>Δαπάνες που εκπίπτουν από το φόρο εισοδήματος</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Δαπάνη για εγκατάσταση φυσικού αερίου, τηλεθέρμανσης κά εκπίπτει κατά 10% με όριο τα 6000€. • Δωρεές ασθενοφόρων, ιατρικών μηχανημάτων κτλ στο Δημόσιο, χρηματικών ποσών στο Δημόσιο, ΟΤΑ, Εκκλησία, αθλητικά σωματεία κτλ εκπίπτουν κατά 20%. • Ασφάλεια ζωής και προσωπικών ατυχημάτων εκπίπτει κατά 20% και μέχρι 1200€ για το άγαμο και 2400€ για την οικογένεια. • Δαπάνη που καταβάλλεται σε δικηγόρο για παροχή νομικών συμβουλών εκπίπτει 20% με όριο το 10% του τεκμαρτού εισοδήματος. <p style="text-align: center;"><i>Οι υπόλοιπες δαπάνες που μειώνουν το φόρο εισοδήματος ισχύουν ως έχουν για τη χρήση 2009.</i></p>

5) Τέλος, εισήχθηκε το τεκμήριο διαβίωσης, γνωστό και ως ελάχιστη δαπάνη διαβίωσης προσδιορίστηκε για το 2010 σε 3.000€ για τους άγαμους και 5.000€ για τους έγγαμους, επιβαρύνοντας κατά 2500€ έκαστο άτομο.

2.3 Οι νεότερες εφαρμοσμένες αλλαγές στον ΚΦΕ σύμφωνα με τους Νόμους 3986/2011 «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012 - 2015.» (Άρθρα 27-31) & Ν. 4024/2011 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία

και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015»²⁰

Με την οικονομική κρίση στην χώρα μας να εντείνεται, ο φορολογικός νόμος γίνεται πιο αυστηρός και ακολουθεί το κλίμα της εποχής. Με τους Ν. 3986/2011 και Ν. 4024/2011 εισήχθησαν πιο αυστηρά κριτήρια στις δαπάνες που μειώνουν το φόρο, χαρακτηριζόμενες από έντονη περικοπή στην αναγνώρισή τους, καθώς επίσης και αυξημένα τεκμήρια χρήσης περιουσιακών στοιχείων, αυξάνοντας τις τιμές τους. Αυτό που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι τα μέτρα των υπό εξέταση νόμων **ισχύουν και για τις δύο χρήσεις 2011 και 2012.**

Επίσης, βασική φορολογική αλλαγή ήταν μια σειρά έκτακτων φόρων που σκοπό είχαν να αυξήσουν τα κρατικά έσοδα, προκαλώντας περισσότερους φόρους στα νοικοκυριά με ταυτόχρονη μείωση των εισοδημάτων τους. Πιο συγκεκριμένα, εισήχθησαν:

- Το **Έκτακτο Ειδικό Τέλος Ηλεκτροδοτούμενων Δομημένων Επιφανειών** (ΕΕΤΗΔΕ), ευρέως γνωστό ως «χαράτσι», που εφαρμόστηκε με το άρθρο 53 του Ν.4021/2011²¹. Πρόκειται για επιβολή έκτακτου φόρου που σχετίζεται με τα τετραγωνικά μέτρα των ακινήτων και την αντικειμενική αξία αυτών, εφόσον ηλεκτροδοτούνται, και είναι σταθερό ποσό για το σύνολο ενός έτους.
- **Έκτακτη εισφορά αλληλεγγύης** στα εισοδήματα που δηλώνονται από τα φυσικά πρόσωπα εφόσον ξεπερνούν τις 12.000€. Πρόκειται επίσης για έναν νέο έκτακτο φόρο που κατοχυρώθηκε με τον Ν. 3986²²/2011. Στόχος είναι η είσπραξη ενός επιπλέον ποσού ο οποίος αυξάνεται καθώς αυξάνεται το δηλωθέν εισόδημα. Έτσι, για εισοδήματα που κυμαίνονται από 12.000€ έως 20.000€ επιβάλλεται έκτακτη εισφορά 1% και ούτω κάθε εξής. Από αυτό το μέτρο απαλλάσσονται μόνο η αποζημίωση λόγω απόλυσης, το εφάπαξ λόγω συνταξιοδότησης και ολικά τυφλοί ή κινητικά ανάπηροι με άνω του 80% αναπηρία. Να σημειωθεί ότι το εν λόγω μέτρο είχε αναδρομική ισχύ από το 2010, με αποτέλεσμα να σταλούν ταχυδρομικά έκτακτα σημειώματα εκκαθάρισης στους φορολογούμενους.
- **Τέλος επιτηδεύματος**, που αφορά τα φυσικά πρόσωπα που έχουν όμως και την ιδιότητα του επιτηδευματία με την έννοια ότι είναι ελεύθεροι επαγγελματίες ή

²⁰ Χρήστος Δ. Μελάς, «Δηλώστε έξυπνα 2012», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα

²¹ <http://www.et.gr>

²² <http://www.et.gr>

διαθέτουν ατομική επιχείρηση. Πρόκειται για ένα σταθερό ετήσιο ποσό που πρέπει να καταβάλλει ο επαγγελματίας στο κράτος κάθε χρόνο ξεκινώντας από το ποσό των 500€ για τα έτη 2010 και αυξανόμενο σε 650€ το έτος 2012 και για το έτος 2013. Να σημειωθεί ότι το τέλος επιτηδεύματος ανήλθε στα 300€ για τη χρήση 2010.

Ως προς τα υπόλοιπα μέτρα φορολόγησης που αλλάχθηκαν στον ΚΦΕ, με τον Ν.4024/2011 έγινε αλλαγή στην κλίμακα φορολόγησης, αυξάνοντας τους φόρους και μειώνοντας το αφορολόγητο:

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελ %	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο (ποσά σε ευρώ)	
			Εισοδήματος	Φόρου
5.000	0%	0	5.000	0
7.000	10%	700	12.000	700
4.000	18%	720	16.000	1420
10.000	25%	2.500	26.000	3920
14.000	35%	4.900	40.000	8820
20.000	38%	7.600	60.000	16420
40.000	40%	16.000	100.000	32420
Άνω των 100.000€	45%			

Μια επιπλέον φοροελάφρυνση αναγνωρίστηκε για νέους ηλικίας έως 30 ετών και συνταξιούχους άνω των 65 ετών και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, με το αφορολόγητο ποσό να ορίζεται στις 9000€ εφόσον το δηλωθέν εισόδημα δεν υπερβαίνει τις 9000€.

Αλλαγή ήρθε και στο αφορολόγητο ποσό που αναγνωρίζεται για τα προστατευόμενα μέλη, αυξάνοντας ακόμα περισσότερο το ποσό του φόρου. Έτσι, υπάρχει αύξηση του αφορολογήτου ποσού κατά 2000€ αν ο φορολογούμενος έχει ένα τέκνο που το βαρύνει και για τα δύο πρώτα και 3.000€ για κάθε επόμενο τέκνο που θεωρείται προστατευόμενο.

Στις υπόλοιπες αλλαγές που έφερε ο Ν.4024/2011, η πιο σημαντική είναι μια σειρά περικοπών που σχετίζονται με τις δαπάνες που αποτελούν φοροελαφρύνσεις. Οι δύο κατηγορίες δαπανών που μειώνουν το φορολογητέο εισόδημα και το φόρο αντίστοιχα, συγχωνεύθηκαν σε μια και περιορίστηκαν σε σημαντικό βαθμό, με αποτέλεσμα να αυξηθούν ακόμα περισσότερο οι φόροι για τα νοικοκυριά.

Με βάση τα παραπάνω, οι κυριότερες δαπάνες που μειώνουν το φόρο εισοδήματος αποκλειστικά σε ποσοστό 10% διαμορφώθηκαν ως εξής:

- Εισφορές σε ταμεία ασφάλισης (Ο.Α.Ε.Ε κτλ.)
- Τόκοι δανείων για απόκτηση πρώτης κατοικίας ανεξάρτητα από το χρόνο λήψης του δανείου, για κατοικία έως 120 τμ και μέχρι 200.000 ευρώ δανείου.
- Έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης στο εσωτερικό και το εξωτερικό και μέχρι 3.000 ευρώ.
- Ενοίκιο κύριας κατοικίας, ενοίκιο για τα παιδιά που σπουδάζουν, δαπάνες για φροντιστήρια μέχρι 100 ευρώ μείωση φόρου.
- Ασφάλιστρα ζωής, προσωπικών ατυχημάτων, ασθενείας κλπ. μέχρι 1.200 ευρώ δαπάνης για τον άγαμο και 2.400 για την οικογένεια κ.ά.

Μια ακόμη σημαντική αλλαγή είναι η αύξηση των τεκμηρίων διαβίωσης, σε μια προσπάθεια της νέας νομοθεσίας να ενισχύσει το μέτρο του πόθεν έσχες. Ειδικά αυτά που αφορούν τη χρήση περιουσιακών στοιχείων όπως σπίτια, αυτοκίνητα κτλ, υπήρξε αύξηση κατά 30% των τιμών που ίσχυαν το 2010 σύμφωνα με το άρθρο 28 του Ν.3986/2011. Να σημειωθεί ότι ο ίδιος νόμος αναγνωρίζει μια μείωση τεκμηρίων κατά 30% για τους συνταξιούχους άνω των 65 ετών.

2.4 Οι τελευταίες αλλαγές στον ΚΦΕ σύμφωνα με το Νόμο 4110/2013: «Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λοιπές διατάξεις.»²³

Με την οικονομική ύφεση να σταθεροποιείται σχετικά αλλά να εξακολουθεί να υφίσταται, οι διατάξεις του ΚΦΕ ακολουθούν μια κυβερνητική πολιτική πιο «ήπιων τόνων» για το έτος 2013 που διανύουμε. Γενικότερα, αυτό που θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς από τις συνεχόμενες αλλαγές στο φορολογικό νόμο είναι ότι το ελληνικό κράτος προσπαθεί μέσα από τους πειραματισμούς να καταλήξει σε μια φορολογική γραμμή που αφενός να συνυπολογίζει τον τρόπο ζωής και τα βάρη των πολιτών αλλά αφετέρου να ικανοποιεί τις εισπρακτικές ανάγκες του κράτους. Αυτή είναι και η βασική αιτία που ο ΚΦΕ έχει αλλάξει σε πολλά σημεία την εξεταζόμενη περίοδο.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, με τον Ν. 4110/2013 αλλάζουν και πάλι οι φορολογικές κλίμακες, χωριζόμενες αυτή τη φορά σε τρεις κατηγορίες: μια για τους μισθωτούς και συνταξιούχους, μια για τα εισοδήματα από ακίνητα και μια για τα

²³ Λογιστικός κόμβος www.taxheaven.gr

εισοδήματα από ελεύθερο επάγγελμα και επιχειρήσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μια μείωση φόρου για τα φυσικά πρόσωπα που αποκτούν εισόδημα από δύο διαφορετικές πηγές, όπως για παράδειγμα από μισθωτές υπηρεσίες και εκμίσθωση ακινήτων. Αυτό συμβαίνει διότι υπάρχει διασπορά φορολογίας στις τρεις κλίμακες όπως παρουσιάζονται παρακάτω:

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελ %	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο (ποσά σε ευρώ)	
			Εισοδήματος	Φόρου
25.000	22%	5.500	25.000	5.500
17.000	32%	5.440	42.000	10.940
Υπερβάλλον	42%			

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΕΝΟΙΚΙΑ

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελ %	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο (ποσά σε ευρώ)	
			Εισοδήματος	Φόρου
12.000	10%	1.200	12.000	1.200
Υπερβάλλον	33%			

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελ %	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο (ποσά σε ευρώ)	
			Εισοδήματος	Φόρου
50.000	26%	13.000	50.000	13.000
Υπερβάλλον	33%			

Ένα άλλο σημαντικό μέτρο είναι η κατάργηση του αφορολογήτου ποσού λόγω τέκνων. Σύμφωνα με το άρθρο 9, δεν αναγνωρίζεται μεμονωμένα αύξηση αφορολογήτου λόγω των προστατευόμενων μελών αλλά στη θέση αυτού υπολογίζεται μια μείωση στο φόρο εισοδήματος που προκύπτει **μόνο** από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις: για εισόδημα μέχρι και 21000€ υπολογίζεται μείωση έως

2100€ και αναλογική του δηλωθέντος εισοδήματος. Εάν το εισόδημα ξεπερνά τις 21000€ τότε το ποσό της μείωσης υπολογίζεται αντιστρόφως ανάλογα περιοριζόμενο κατά 100€ ανά 1000€ εισοδήματος και μέχρι το ποσό των 2100€. Οι μειώσεις αυτές δεν ισχύουν για επαγγελματίες και εισοδηματίες, σημείο που είναι σαφής διάκριση με τις παλαιότερες διατάξεις.

Σχετικά με το μέτρο των αποδείξεων για την κατοχύρωση του αφορολογήτου, εξακολουθεί να υφίσταται, με μόνη διαφορά την αύξηση του προστίμου επί της διαφοράς απαιτούμενων και δηλωμένων αποδείξεων από 10% σε 22%, ως ένα είδος ποινής. Να σημειωθεί όμως ότι μια βασική τροποποίηση του εν λόγω μέτρου είναι το γεγονός ότι αποδείξεις πλέον μαζεύουν μόνο οι μισθωτοί και συνταξιούχοι και κανένα άλλο φυσικό πρόσωπο, όπως οι εισοδηματίες ή οι ελεύθεροι επαγγελματίες.

Τέλος, όσον αφορά τις δαπάνες που μειώνουν το φόρο, σε γενικές γραμμές ισχύουν τα μέτρα των ετών 2011 και 2012 -που όπως ήδη ειπώθηκε- είναι ίδια με κάποιες αλλαγές στα όρια των μειώσεων φόρων που ο νόμος αναγνωρίζει. Με βάση τα παραπάνω, οι δαπάνες διαμορφώνονται ως εξής:

α/α	Περιγραφή δαπάνης	Μείωση φόρου	
		Ποσ.	Λοιπές προϋποθέσεις- Ανώτατο ποσό
1	Ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη (1)-(2)	10%	Κατά το μέρος που δεν καλύπτονται από ασφαλιστικά ταμεία ή/ και ασφαλιστικές εταιρίες και υπερβαίνουν το 5% του φορολογούμενου εισοδήματος. Η μείωση φόρου δεν μπορεί να υπερβεί τις 3.000,00 ευρώ.
2	Διατροφή που καταβάλλεται από τον ένα σύζυγο στον άλλο και επιδικάστηκε ή συμφωνήθηκε με συμβολαιογραφική πράξη (3)	10%	Το ποσό της μείωσης φόρου δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.500,00 ευρώ.
3	Δωρεές, χορηγίες (3)	10%	Το συνολικό ποσό των δωρεών και χορηγιών επί του οποίου υπολογίζεται η μείωση δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσοστό 5% του συνολικού εισοδήματος που φορολογείται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις. Η μείωση διενεργείται εφόσον τα ποσά των δωρεών και χορηγιών υπερβαίνουν συνολικά 100,00.
<p>(1) Τη μείωση φόρου, σε περίπτωση διάζευξης, έχει και ο γονέας που καταβάλλει τη δαπάνη ανεξάρτητα αν δεν κατοικεί με τα τέκνα του.</p> <p>(2) Η μείωση φόρου παρέχεται εφ' όσον η δαπάνη έχει περιληφθεί στην αρχική δήλωση (εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη).</p> <p>(3) Η μείωση φόρου παρέχεται εφ' όσον η δαπάνη έχει περιληφθεί στην αρχική ή συμπληρωματική δήλωση (εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη).</p>			

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως έγινε κατανοητό από τα κεφάλαια που προηγήθηκαν, ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος δέχθηκε πάρα πολλές αλλαγές σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, κυρίως ανάλογα με τις εισπρακτικές ανάγκες του κράτους και την πορεία των κρατικών δαπανών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, κάθε χρόνο από το 2010 και μετά να ισχύουν διαφορετικές και τροποποιημένες διατάξεις του φορολογικού νόμου, οι οποίες κατά κόρον, οδήγησαν σε υψηλότερη φορολογία για τα φυσικά πρόσωπα. Όχι μόνο, οι φορολογούμενοι αντιμετώπισαν μείωση των εισοδημάτων τους, αλλά ταυτόχρονα πλήρωσαν και πληρώνουν περισσότερη φορολογία σε συνδυασμό με την λήψη και εφαρμογή έκτακτων φόρων.

Ως διαδικασία, το φορολογικό σύστημα παραμένει στη φιλοσοφία του το ίδιο, με την κλιμακωτή αύξηση των φόρων όσο αναλογικά αυξάνονται τα δηλωθέντα εισοδήματα και την εφαρμογή του μέτρου του πόθεν έσχες για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Ειδικά αυτό το μέτρο ενισχύθηκε σημαντικά με τη θέσπιση των τεκμηρίων χρήσης και διαβίωσης με απόλυτη ακρίβεια ώστε να κοστολογηθεί ο τρόπος ζωής των φορολογούμενων και να εξεταστεί εάν αυτός αιτιολογείται από τα δηλωθέντα πραγματικά εισοδήματα. Αυτός είναι και ένας σημαντικός νεωτερισμός των πρόσφατων φορολογικών διατάξεων, που αλλάζουν και προσαρμόζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να κλείνουν οποιαδήποτε «κενά» υπήρχαν στην νομοθεσία του παρελθόντος ως προς τον εντοπισμό της παραοικονομίας.

Σε αυτή τη λογική, γίνεται κατανοητό ότι κάθε χρόνο με την ψήφιση των νέων νόμων, αλλάζουν κυρίως οι συντελεστές φορολόγησης και το περιεχόμενο και το ύψος των φοροαπαλλαγών, με την γενική γραμμή όμως της φορολόγησης να μην αποκλίνει του ΚΦΕ που ίσχυε με το Ν. 2238/1994. Αυτό που επιδιώκεται είναι να δημιουργηθεί ένα φορολογικό πλαίσιο πιο απλό στην κατανόησή του, πιο αποτελεσματικό στην εφαρμογή του και πιο δίκαιο στις κοινωνικές τάξεις, με στόχο πάντα την αύξηση των κρατικών εσόδων.

Προφανώς, οι αλλαγές στις διατάξεις φορολόγησης συνδέονται με αυτό ακριβώς, την ανάγκη δηλαδή του κράτους να καλύψει τις δημοσιονομικές δαπάνες, για αυτό υπήρξε και η ανάγκη το 2011 να ληφθούν επιπρόσθετα μέτρα φορολόγησης όπως ήταν η έκτακτη εισφορά αλληλεγγύης και το ΕΕΤΗΔΕ, που οδήγησαν σε ένα ασφυκτικό φορολογικό κλοιό για τα φυσικά πρόσωπα. Σε αυτό το πνεύμα, δημιουργήθηκε και ενισχύθηκε σταδιακά το μέτρο των αποδείξεων, με απώτερο

σκοπό να κινητοποιήσει τους φορολογούμενους να ζητάνε περισσότερες αποδείξεις από τους επαγγελματίες προκειμένου το κράτος, εκτός από το φόρο εισοδήματος, να εισπράττει και φόρο προστιθέμενης αξίας από τις επιχειρήσεις.

Αλλαγές επήλθαν σταδιακά και στις φοροαπαλλαγές που μείωναν είτε το φορολογητέο εισόδημα είτε το φόρο που καλούνταν να πληρώσουν τα φυσικά πρόσωπα, με τη νομοθετική τάση να περικόπτει και να περιορίζει το ποσό των αναγνωρισμένων δαπανών και αντίστοιχα το ποσοστό κατά το οποίο μειώνουν το φόρο. Προφανώς, η τάση αυτή προσαύξησε το φόρο εισοδήματος που επιβάρυνε τα πρόσωπα σταδιακά, τη χρονική στιγμή που αυξάνονταν και οι συντελεστές φορολόγησης και περιορίζονταν τόσο το ποσό του αφορολογήτου εισοδήματος όσο και το ποσό που αύξανε το αφορολόγητο εισόδημα λόγω των προστατευόμενων μελών.

Η κατάσταση αυτή άρχισε να εξομαλύνεται με τις αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο φορολόγησης που θα ισχύσει από το 2013, με τα εισοδήματα να φορολογούνται με διαφορετικό συντελεστή ανάλογα με την πηγή τους με αποτέλεσμα να υπάρχει μια διασπορά φόρου. Βέβαια, στην πράξη ο νέος νόμος ακόμα δεν έχει εφαρμοστεί, συνεπώς τα άμεσα αποτελέσματά του θα φανούν από το επόμενο έτος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η οικονομική ύφεση που ξεκίνησε το 2009 και συνεχίζεται στη χώρα μας είχε άμεση συνέπεια μια σωρεία αλλαγών στο φορολογικό σύστημα, όπως αυτές παρουσιάστηκαν στην παρούσα εργασία. Ειδικά τα φυσικά πρόσωπα που αποτέλεσαν τη βασικότερη πηγή εισοδήματος για το κρατικό φορέα, ήρθαν αντιμέτωποι με μέτρα φορολόγησης που άλλαζαν το εισόδημα που τους απέμεινε προς κατανάλωση και αύξησαν σημαντικά το πληρωτέο φόρο εισοδήματος τα τελευταία χρόνια. Αν συνυπολογιστούν και οι έκτακτοι φόροι που ψηφίστηκαν με αναδρομική ισχύ το 2011, γίνεται απόλυτα κατανοητό πως το φορολογικό σύστημα επιβάρυνε άμεσα και πολύ γρήγορα τους Έλληνες πολίτες.

Στην παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια να περιγραφεί το νομοθετικό πλαίσιο του φορολογικού συστήματος που εφαρμόζεται στην Ελλάδα και επιβάλλεται στα εισοδήματα των φυσικών προσώπων από το 2010 και μετά. Αρχικά, περιγράφηκαν οι θεωρίες οικονομικής κρίσης για να γίνει κατανοητό το οικονομικό περιβάλλον και οι κρατικές ανάγκες σε περίοδο ύφεσης που οδηγούν στη λήψη νέων φορολογικών μέτρων. Επίσης, παρουσιάστηκε η θεωρία επιβολής φόρων ως μέτρο αναδιανομής εισοδήματος ειδικά την περίοδο οικονομικής ύφεσης.

Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάστηκε ο βασικός κορμός του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος όπως είχε ψηφιστεί με το Ν.2238/1994, προκειμένου να αναλυθούν όλες οι αλλαγές στο περιεχόμενο και στα άρθρα του την τετραετία 2010-2013, με σκοπό να παρουσιαστούν όλες οι επιπτώσεις στα εισοδήματα των φορολογούμενων από τις εν λόγω διατάξεις.

Τέλος, εξήχθησαν γενικά συμπεράσματα από την πορεία και τις φορολογικές αλλαγές, προκειμένου να γίνει κατανοητό πως οι οικονομικές συγκυρίες που επικρατούν έχουν άμεσο αντίκτυπο στον υπολογισμό των φόρων, ως μέτρο δημοσιονομικής πολιτικής. Έγινε αντιληπτό ότι όσο η οικονομική κρίση εντείνεται, τόσο αυξάνεται το επίπεδο φορολόγησης, προκειμένου το κράτος να επιτύχει τα έσοδα που επιθυμεί για να καλύψει τα αντίστοιχα έξοδα με ανάλογη επιβάρυνση στα εισοδήματα των φυσικών προσώπων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Γιάννης Βαρουφάκης, «Κρίσης Λεξιλόγιο», Εκδόσεις Ποταμός
- J.Stiglitz, «Οικονομική του δημόσιου τομέα», Εκδ. Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη 1992
- Θ. Γεωργακόπουλος, «Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική», Έκδ. Ευγ. Μπένου, Αθήνα 2005
- Θ. Α. Γεωργακόπουλου και Π. Γ. Πάσχου, «Εισαγωγή στη Φορολογία», Β' Έκδοση
- Δράκος Ε. Γ., «Εισαγωγή στην Δημόσια Οικονομική», Αθήνα 1998
- Harvey S. Rosen, Ted Gayer, Βασίλης Θ. Ράπανος και Γεωργία Καπλανόγλου, «Δημόσια Οικονομική», Εκδόσεις Κριτική
- Γ.Α. Κορομομηλάς, «Φορολογικές Δηλώσεις 2010», εκδ taxadvisors, 2010
- Ν. Σγουρινάκης – Β. Μιχελάκης – Λ. Στεφανής, «Δηλώσεις φυσικών προσώπων οικονομικού έτους 2011», περιοδικό «Η Επιχείρηση»
- Χρήστος Δ. Μελάς, «Δηλώστε έξυπνα 2012», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα

Ξενόγλωσση

- Charles F. Herman: “Threat, time and surprise: A simulation of international crisis”
- Cordon L. Clark and Ashby H.B. Monk, “The crisis in defined benefit corporate pension liabilities: Current solutions and future prospects”
- Simon Clarke, “Marx’s Theory of Crisis”
- Mark Weder, “Economic Crisis and Economic Theory”, July 20, 2010
- Itay Goldstein and Assaf Razin, “Theories of financial crises”, 11 March 2013

Ιστοσελίδες

- Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια: <http://el.wikipedia.org>
- Ευρετήριο οικονομικών όρων <http://www.euretirio.com>
- Λογιστικός κόμβος <http://www.taxheaven.gr>